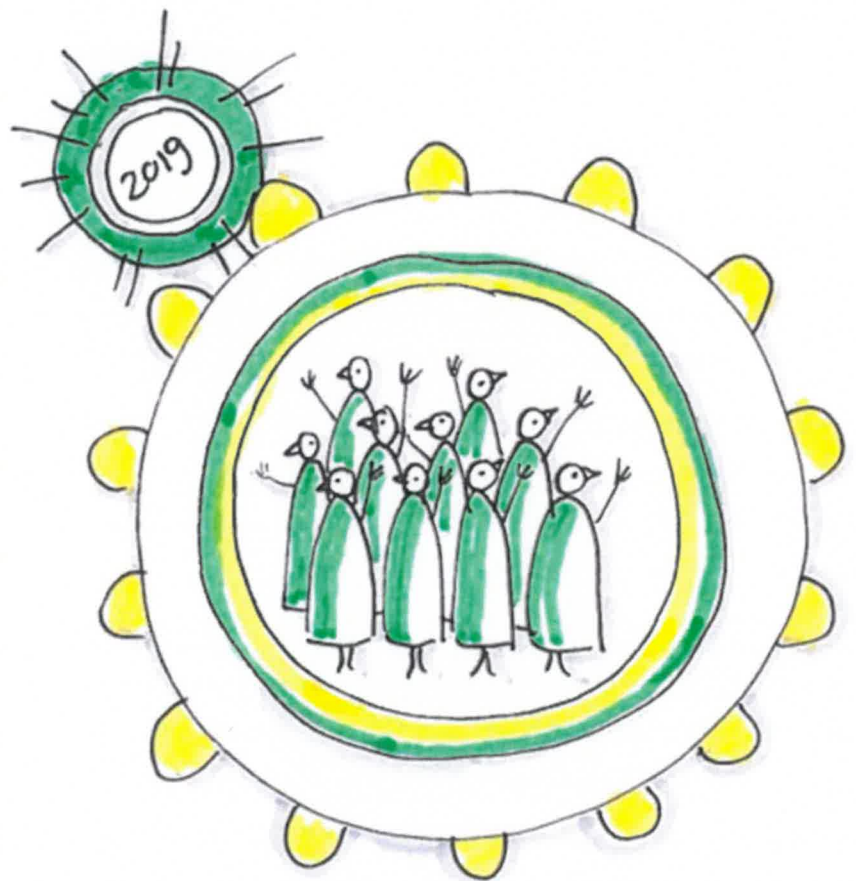

Jaarverslag 2019

Vereniging Zeeuwse Milieufederatie
Kousteensedijk 7
4331 JE Middelburg
Kamer van Koophandel: 40310527

Voorwoord

Met gepaste trots laten wij u kennis nemen van het jaarverslag 2019. Dit verslag geeft inzicht in het afgelopen jaar en is tegelijkertijd een verantwoording van alle activiteiten zoals in het jaarplan voor 2019 beschreven.

2019 was weer een bijzonder interessant jaar. Het was een mooi én uitdagend jaar voor de ZMf. Een jaar waar we actief hebben deelgenomen aan een aantal interessante landelijke thema's.

Het was voor ons het jaar waar we veel aandacht op bomen hebben weten te vestigen. Dusdanig aangezwengeld dat dit een zichtbare spin-off heeft gekregen op de diverse eilanden.

Het jaar waar stikstof een dominant onderwerp werd op de landelijke agenda. Waar wij als natuurorganisaties de erkenning voelden voor de waarde van natuur. En waar we dus tegelijkertijd een nieuwe dynamiek ervoeren, omdat Nederland 'op slot' leek te gaan. Landbouw, biodiversiteit, zeespiegelstijging en energietransitie. We hebben niet stilgezeten.

De Provincie Zeeland heeft dit jaar als eerste regio een concept RES (Regionale Energiestrategie) opgeleverd, waarbij wij actief waren aan diverse tafels. Verder hebben we hard gewerkt om de monitoring van het convenant Duurzame Havens Ambitie 2030 goed in zicht te krijgen. Dit was nog een uitdagend proces. Het succes van de Kustvisie proberen we verder te helpen richting de afzonderlijke deltawateren. De Veerse Meer visie had goed onze aandacht.

We zijn gestart met een herijking van de Coalitie Delta Natuurlijk. We hebben het innovatieve idee Energie eiland goed voor het voetlicht gebracht en we hebben met een nieuwe groep van zeven Finding Roots-jongeren actief ingestoken op campagnes en kennisversterking rondom duurzaamheid en circulaire economie.

Maar ook hebben we hard gewerkt aan de nodige transitie die de wereldwijde uitdagingen het hoofd moeten gaan bieden. We moeten anders leren kijken naar zaken. Als in een ecosysteem. Want we hebben toch echt maar één aarde!

U kunt lezen over onze aanpak. Coöperatief en in dialoog blijvend. We hebben geleerd om het structureel oneens te kunnen zijn met onze partners, maar toch in gesprek te blijven. Zonder de daadwerkelijke verbinding te verliezen. Een we hebben concrete successen behaald. Er komt géén Brouwerseiland, we hadden meer dan 450 mensen op de been voor een klimaatmars in Middelburg én een verkiezingsdebat over de thema's klimaat en natuur.

Nadat we in 2018 een bijzonder zwaar financieel jaar hadden is 2019 in financiële zin positief afgesloten. Voor 2018 was dit ook te verklaren. Er waren diverse bijzondere kosten die we normaal niet zouden hebben en op voorhand ook niet konden inschatten. Toch hebben we lopende 2019 nog een aantal maatregelen geïmplementeerd die het beheermanagement en de (financiële) administratie verder verbeteren. Financieel is het boekjaar 2019 goed verlopen en sluiten wij het jaar af met een positief resultaat van 4.804 euro.

We zijn een gezond en energiek team. Iedere medewerker heeft zijn/haar deel in dit verslag geschreven en samen gaan we op volle kracht vooruit. En gelukkig geflankeerd door een zeer deskundig en bevlogen bestuur.

Middelburg, juni 2020

Ira von Harras,
directeur

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Inhoudsopgave	5
Verslag van de activiteiten	7
Inleiding	9
Het Tijdloos Kompas van de ZMf	11
Thema 1 - Duurzaamheid, Circulair & Energietransitie	13
Thema 2 – Deltawateren	18
Thema 3 - Ruimtelijke Ordening en Landschap	21
Algemene prestatieafspraken	25
Bestuursverslag	27
Algemeen	29
Financiën	33
Toekomstparagraaf	36
Begroting	37
Bestuur	39
Bureau en medewerkers	40
Jaarrekening 2019	41
Balans per 31 december 2019	42
Staat van baten en lasten over 2019	44
Kasstroomoverzicht over 2019	45
Algemene toelichting	46
Grondslagen voor financiële verslaggeving	47
Toelichting op balans	50
Toelichting op staat van baten en lasten	54
Wet normering bezoldiging topfunctionarissen	57
Overige toelichtingen	58
Controleverklaring bij de jaarrekening	59
Tot slot	61
Bijlagen	64
1. Bijlage: Toelichting op de lastenverdeling per doelstelling	66
2. Bijlage: Kostenverdeelstaat IKS Provincie Zeeland	68

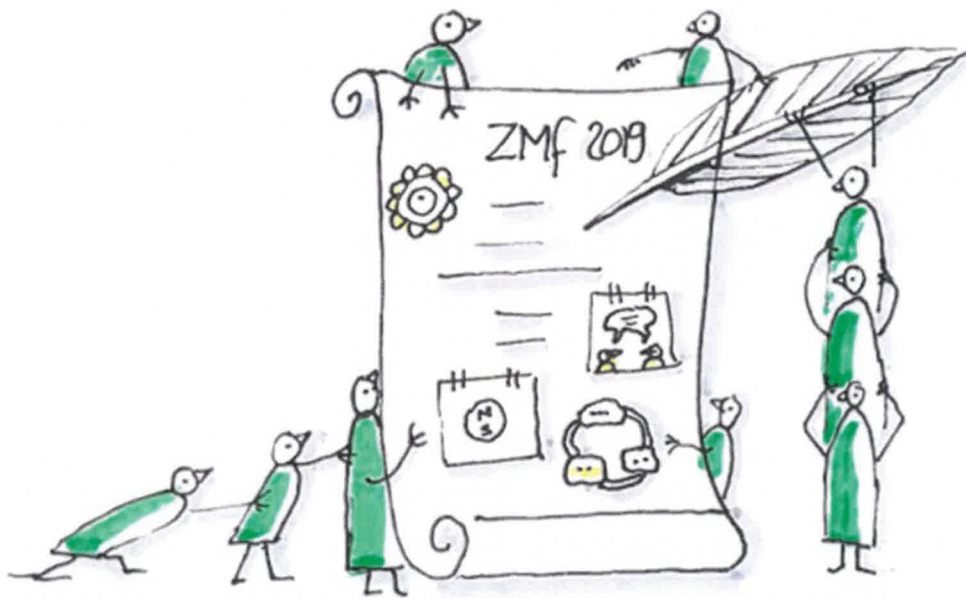
Verslag van de activiteiten

Inleiding

Al in 1984 is de Vereniging Zeeuwse Milieufederatie opgericht als samenvoeging van de Stichting Zeeuws Coördinatieorgaan voor Natuur-, Landschaps- en Milieubescherming en de Vereniging Milieuhygiëne Zeeland. Sindsdien werkt de ZMf aan een schoon milieu, een rijke natuur en een aantrekkelijk landschap.

Door wereldwijde ontwikkelingen en inzichten beweegt onze organisatie zich mee met die ontwikkelingen om een zo groots mogelijke positieve impact te hebben op een nieuwe economie in Zeeland. Een economie waar ecologische, economische en sociale waarden bij elkaar optellen ten behoeve van een duurzame samenleving. Diverse ontwikkelingen liggen ten grondslag aan de keuzes die de ZMf maakt. Bijvoorbeeld de 17 Global Goals for Sustainable Development van de Verenigde Naties, de wereldwijde afspraken van het Paris Climate Agreement, het regeerakkoord en de Regionale Energie Strategieën.

Provinciale ontwikkelingen zijn voor de ZMf van groot belang en vormen uiteindelijk het belangrijkste kader waarbinnen haar werk wordt vormgegeven. Bijvoorbeeld: het coalitieakkoord 2015-2019 Krachten bundelen, perspectief voor Zeeland, Interprovinciaal Overleg, convenant Duurzame Havens Ambitie 2030, Investeringsprogramma Zeeland in Stroomversnelling, het Nationaal Klimaatakkoord etc.

Het Tijdloos Kompas van de ZMf

Om ons op koers te houden en te borgen dat wij zorgvuldig met onze tijd en middelen omgaan werken wij vanuit ons tijdloos kompas. Bestaande uit een aantal elementen, nl. onze bestaansredenen, onze duurzaamheidsprincipes, onze kernwaarden en onze strategische doelen.

Dit kompas werd eerder al samengesteld, maar is bewezen waardevol voor onze organisatie. Dit biedt ons houvast om tegen een aantal ontwikkelingen ja of nee te zeggen. Hierdoor kunnen we vanuit deze kernwaarden en principes continue checken of we vanuit de juiste beweegredenen werken.

Ieder mens heeft een geweten van waaruit je beslissingen neemt. Dit hebben we nu ook voor onze organisatie; Het Tijdloos Kompas van de ZMf.

Het kompas van de zmf

Thema 1 - Duurzaamheid, Circulair & Energietransitie

De overgang naar een duurzame energieopwekking is veelomvattend. Inmiddels zijn we ervan doordrongen dat we ons niet alleen op klimaatmitigatie (verminderen uitstoot) dienen te richten, maar ook op klimaatadaptatie (aanpassing door kwetsbaarheid voor klimaatverandering te verminderen). De energietransitie heeft effect op ons landschap.

Circulaire Economie en Transitie denken zijn inmiddels gangbare thema's in de provincie Zeeland. De ZMf richt zich binnen deze thema's op een aantal grote opgaven. We werken nauw samen met

de industrie in Zeeland. Door deel te nemen aan de regiotafel Industrie, actief te werken aan de Ambitie 2030 Duurzame Havens en een verbindende en faciliterende rol te nemen binnen diverse samenwerkingsverbanden met het bedrijfsleven.

We hebben weer actief bijgedragen aan de werkgroep Vitaal Sloe & Kanaalzone. Daar werken we nu aan 3 sporen. Het Vernieuwers LAB heeft concretere vormen aangenomen. We hebben het gekoppeld aan de Circulaire Uitvoeringsagenda en inmiddels zijn er drie transitiepaden gedefinieerd. Eén sessie werd versterkt door de aanwezigheid van professor transitiekunde Jan Rotmans. Op dit thema is een goede samenwerking ontstaan tussen de Provincie en de ZMf. Zo leveren we een krachtige bijdrage aan de transitie naar een duurzamer Zeeland. Daarnaast werken we intensiever samen met gelijkgestemde organisaties om zo gezamenlijk nog meer invloed te kunnen uitoefenen. We hebben inmiddels een goede samenwerking met partners van buiten de provincie, om zo gebruik te kunnen maken van de landelijke expertise ten behoeve van Zeeland.

In 2020 willen we voortbouwen op de acties van 2019. Het Klimaatakkoord heeft een beweging gegenereerd waarop wij verder kunnen. We zetten in op een Zeeuwse Circulaire Uitvoeringsagenda en we participeren actief aan diverse tafels van de Regionale Energie Strategie (RES). Zo hebben we een flinke bijdrage geleverd aan de totstandkoming van de eerste RES van Nederland. Door onze bijdrage is de constructieve zonneladder opgenomen en een paragraaf burgerparticipatie.

Klimaatakkoord in de praktijk ()

Onze deelname aan de regiotafel Industrie Zeeland/West-Brabant van het Klimaatakkoord heeft ons een stevige basis gegeven voor meer focus op de specifieke Zeeuwse situatie. We initieerden op basis van de uitkomsten van het Klimaatakkoord nieuwe samenwerkingsverbanden tussen overheid, onderwijs, ondernemers, 'van onderop' en maatschappelijke organisaties. Met als doel te komen tot een handelingsprogramma voor verduurzaming van MKB in Zeeland. Onze ambitie is een deel van de keten te helpen in hun verduurzamingslag van 'minder slecht, naar fundamenteel goed'.

Hiervoor hebben we een aantal strategieën gehanteerd. Van lezingen en debatten tot aan het stimuleren van goede initiatieven, van workshops tot inspiratiesessies.

Zo hebben wij voor de Nederlandse Maatschappij voor Nijverheid en Handel een debat gevoerd met de CEO van Dow over CO₂-reductie en circulaire economie. Ook hebben wij een sessie georganiseerd met zo'n twintig mensen uit diverse disciplines rondom dit thema. Hierbij werden wij voorzien van feedback en tips & tricks van professor Jan Rotmans.

Voor eenzelfde creatieve groep hebben wij een toonaangevend voorbeeld uit de voedseltransitie uitgenodigd. Wij gingen in groepen uiteen om concreet mee te denken met deze ondernemer, maar gingen daarnaast ook aan de slag met een stappenplan voor een aantal andere ondernemers in de sessie. Hier werd actief kruis bestuift.

We zijn in debat gegaan met leden van de Tweede Kamer in Den Haag (Nieuwspoor). Het thema was industrie in de regio. Hier hebben we goed de belangen van natuur en milieu in Zeeland kunnen behartigen en de industrie landelijk uitgedaagd om geen halve maatregelen te treffen, maar tot de juiste oplossingen over te gaan.

Daarnaast zijn we uitgenodigd bij diverse bijeenkomsten om de belangen van natuur en milieu in Zeeland te behartigen. Zo deden wij een gastoptreden bij de Economic Board Zeeland over de dilemma's van zowel industrie als ecologie. Speerpunt was hoe Ambitie 2030 Duurzame Havens de Zeeuwse bedrijven kan helpen circulair te gaan ondernemen, CO₂-reductie en de relatie met België, waar geen klimaatakkoord is.

Ook werden we betrokken bij een strategiesessie van Rijkswaterstaat; Expeditie Zeeland 2050. Hier leverden wij een bijdrage inzake klimaatmitigatie en klimaatadaptatie.

We zijn in gesprek geweest met een aantal gemeenten. Met Borsele over stimuleren van de deeleconomie. Met de gemeente Goes over maatregelen rondom de klimaatstresstest en een lichtbeleidsplan. Ook vonden er verkenningen plaats rondom hergebruik en reductie van uitstoot.

Zeeuwse Circulaire Uitvoeringsagenda ()

Met in ons achterhoofd het voorbeeld van de Coöperatie van Waarden(n) van het Ministerie van Economische Zaken en de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland hebben we in een constructieve samenwerking met de Provincie een trekkersrol opgepakt voor een Zeeuwse Circulaire Uitvoeringsagenda (Roadmap). Inmiddels hebben we een taskforce opgezet met een aantal trekkers; ZB Planbureau en Switch zijn onze collega's in dit proces.

Met deze kerngroep hebben we gewerkt aan een raamwerk voor de Uitvoeringsagenda. Vervolgens hebben we ook een plan van aanpak gemaakt voor deze agenda. Dit deden we door intensief samen te werken met andere partijen die ook binnen hun prestatieafspraken met de Provincie werken aan een circulaire economie. Deze kerngroep heeft een aantal werksessies georganiseerd en dit heeft geresulteerd in het uitwerken van minstens drie transitiepaden. Deze drie paden werken aan circulaire landbouw, circulaire bouw en de 'Wildcards' die werken aan transitie via communicatie en stimuleren.

Deze groep actieve betrokkenen organiseert zich rondom de thema's en koppelen terug aan de kerngroep. Dit zal in 2020 meer concreet vorm krijgen.

Community of Practice fase 2 ()

Als vervolg op de pilot Zeeuwse Community of Practise Circulaire Economie en Onderwijs hebben scholen en bedrijven samengewerkt aan de transitie naar een circulaire economie. De jongeren van Finding Roots stimuleren jongeren via social media of presentaties en verbinden het thema aan de concrete opleidingsprofielen. De jongeren hebben in de sessie rondom de Circulaire Uitvoeringsagenda hun verantwoordelijkheid genomen door kritische vragen te stellen en iconische voorbeelden te delen.

Er zijn verkennende gesprekken geweest met Campus Zeeland over een vervolg en tevens over een verbreding richting de Deltawateren in nauwe samenwerking met de Hogeschool Zeeland.

De nauwe samenwerking tussen ZMF en Scalda heeft ook geresulteerd in een samenwerking rondom energieambassadeurs voor verduurzaming van de particuliere woningmarkt (zie Energiek)

Het VernieuwersLAB ()

In 2019 heeft het VernieuwersLAB zich bewezen tot een constructieve en aantrekkelijke netwerkorganisatie. Het is een creatieve broedplaats bestaande uit ongeveer veertig impactmakers in Zeeland. Bestaande uit midden- en klein bedrijf, overheid, industrie, maatschappelijke organisaties en studenten. We organiseren jaarlijks een evenement in de Week van de Circulaire Economie en werken in werksessies concreet aan dé transitie in Zeeland.

Inmiddels hebben we het volgende narrative:

'Zeeuwen zijn zuinig, zeker: op hun landschap, de deltawateren, hun bedrijfsleven en hun samenleving. Het VernieuwersLAB is een bont gezelschap met enthousiasme voor de toekomst van Zeeland. Deelnemers willen samen op zoek naar originele oplossingen voor vraagstukken die spelen in dat Zeeland. We spreken vrij uit en willen buitenom bestaande kokers nieuwe dwarsverbanden vinden en benutten. Er ligt focus op de kringlooeconomie met oog voor nieuwe bedrijvigheid en werkgelegenheid in harmonie met de natuur en samenleving. 'Natuurlijk, Zeeland'; dé plek voor innovatie in de richting van een samenleving en bedrijfsleven dat bloeit en bruist in balans met natuur en natuurlijke bronnen.'

En vanuit hier hebben we gewerkt aan diverse thema's. Er was een sessie bij DOK41 rondom ons basisverhaal. Voedselbron Graauw hebben we met elkaar verder gebracht. Er was een sessie bij Camping Oranjezon en strandpaviljoen Aquarius. Het thema van deze dag was transitie in de recreatiesector.

We werkten samen met het project van UCR Drinkable Rivers over gezond water en we participeerden in het Duurzaamheidsfestival Zeeland 2050 waar we werkten aan transitie in de voedselketen.

Los van de geplande bijeenkomsten zijn er ook samenwerkingsinitiatieven ontstaan tussen de partners onderling. Dit is een mooie output. Het grootste compliment wat we kregen was dat het VernieuwersLAB nieuwe samenwerkingsvormen tot stand heeft helpen brengen en dat we een ontmoetingsplaats zijn voor mensen die

elkaar anders niet ontmoeten en waar men gelijkgestemden ontmoet om elkaar zo verder te helpen. We zien ernaar uit om in 2020 de uitvoeringsagenda in de drie paden uit te gaan helpen rollen.

Ambitie 2030 duurzame havens ()

In 2016 sloten PORTIZ, de Zeeuwse Milieufederatie (ZMf) en North Sea Port, met de steun van de Provincie Zeeland, een duurzaamheidsconvenant af met afspraken over de economische en ecologische ontwikkelingen in Vlissingen, Borsele en Terneuzen, het Zeeuwse deel van de grensoverschrijdende fusiehaven North Sea Port.

Dit jaar hebben we met de vier convenantpartners en de onafhankelijke projectsecretaris gewerkt aan de monitoring van Ambitie 2030. Onze rol was hierin niet gemakkelijk. Stimulerend en tegelijkertijd kritisch zijn. Dit heeft geresulteerd in een weergave van teleurstellende, maar vooral wel eerlijke cijfers. De vergaderfrequentie van de Stuurgroep is geïntensiveerd en de werkgroep kwam meer malen bij elkaar om te werken aan de monitoring. Ook hebben wij een aantal ZMf-bijeenkomsten gehad rondom dit convenant. Hier bespraken wij de rol van de ZMf in relatie tot de convenant partners.

Op basis van verschillende indicatoren wordt de voortgang gemeten. De resultaten van de eerste monitoring geven een gemengd beeld weer.

Fijnstof: meten is weten

De normen van de Wereld Gezondheidsorganisatie voor fijnstof - die strenger zijn dan de Europese regelgeving - worden op basis van achtergrondmetingen in de regio gehaald (< 20 ug/m³). Voor de realisatie van een gezamenlijk meetnetwerk, monitoring en rapportage van prioritaire en cumulerende stoffen lopen de gesprekken.

Inzetten op duurzaam vervoer

De omslag naar meer duurzaam vervoer - bijvoorbeeld via spoor en binnenvaart - laat in de laatste meting van 2016 een positieve trend zien (+25%). North Sea Port stelde in 2018 een nieuw monitoringssysteem op om de verdeling over de verschillende vervoersmogelijkheden (spoor, binnenvaart, vrachtovervoer, pijpleiding) in beeld te brengen en dat voor het hele grensoverschrijdende havengebied.

De verbetering en ontwikkeling van treinverbindingen langs het Kanaal Gent-Terneuzen (het project Rail Gent-Terneuzen) en tussen Vlissingen en Antwerpen staan hoog op de agenda's. De inzet tijdens de voorbije jaren resulteerde - eind 2019 - in de intentie van de Nederlandse Tweede Kamer om op termijn een spoorlijn te ontwikkelen tussen Gent en Terneuzen. Hiermee is weer een stap gezet in de richting van de realisatie van de spoorlijn.

Klimaat: vermindering CO₂

Wat de reductie van CO₂ betreft is de doelstelling van 40% ten opzicht van 2005 in zicht. Echter, gezien de toenemende urgentie en nationale ontwikkelingen zoals het Klimaatakkoord zal er in een nog hogere versnelling moeten worden geschakeld.

Buisleidingen en vaargeul

In 2018 startte er een onderzoek naar uitrol van een grootschalige buisleidinginfrastructuur. Grote hoeveelheden groene waterstof, duurzame elektriciteit en het vervangen of nieuw aanleggen van een flink aantal pijpleidingen in North Sea Port zijn de voornaamste aanbevelingen. Die leidingen zijn van belang om de CO₂-uitstoot in het grensoverschrijdende havengebied te verminderen en de transitie naar een circulaire economie mogelijk te maken.

De maatwerkgeul Wielingen in de monding van de Westerschelde is gerealiseerd. Hierdoor kunnen dieperliggende zeeschepen (tot 17 meter) de havens/dokken in Vlissingen beter bereiken.

Efficiënt ruimtegebruik en natuurherstel

Het efficiënte ruimtegebruik van haventerreinen voor goederenoverslag lag in 2018 nog 3.300 ton per hectare achter op de streefwaarde. De overslag per hectare uitgedrukt in euro's komt met een toename van 25% wel al boven de doelstelling te liggen.

De terugkeer van de bever en de otter rondom de Kanaalzone wijst in de richting van herstel van natuur in de regio.

Biogebaseerde grondstoffen en circulaire productie

Biogebaseerde (hernieuwbare) grondstoffen kunnen olie-gebaseerde grondstoffen vervangen, waardoor de uitstoot van broeikasgassen zoals CO₂ kan worden voorkomen. Reststromen, CO₂ en afval spelen als waardevolle grondstoffen een sleutelrol in de circulaire economie. Met concrete realisaties en proefinstallaties zijn er al stappen in de biogebaseerde en circulaire productie gezet. Dergelijke projecten hebben echter een lange doorlooptijd om de doelstellingen te halen.

Enkele voorbeelden. Zo komt er bij het produceren van meststoffen (bij Yara) heel wat warmte en CO₂ vrij die worden geleverd aan glastuinbouwbedrijven om hun kassen/serres te verwarmen (bij WarmCo).

En Dow en ArcelorMittal werken samen voor het hergebruik van CO.

Bestaande pijpleidingen tussen bedrijven kunnen worden hergebruikt. Zo werd een 12-kilometer lange in onbruik geraakte aardgasleiding (van Gasunie) geschikt gemaakt voor het veilige en efficiënte vervoer van waterstof (tussen Dow en Yara).

De uitrol van de grootschalige grensoverschrijdende buisleidinginfrastructuur is ook van belang om de CO₂ - uitstoot in het havengebied te verminderen en de transitie naar een circulaire economie mogelijk te maken.

Bijkomend voordeel: hoe meer transport er via de leidingen kan lopen, hoe minder er over de weg en het water moet gebeuren.

Toegenomen toegevoegde waarde en werkgelegenheid

De directe toegevoegde waarde van de havenactiviteiten ligt met 3,6 miljard euro 12,5% boven de doelstelling voor 2030. Ook de directe werkgelegenheid van 16.500 jobs ligt 1.000 voltijdse jobs boven de streefwaarde. Het gunstige economische klimaat draagt hier in belangrijke mate aan bij.

Ontwikkelingen in de toekomst

2020 wordt een moment van verdere analyse en herijking van de doelstellingen uit het convenant Ambitie 2030. Daarbij komen ook de afspraken op het gebied van CO₂-reductie in het nationale Klimaatakkoord in Nederland. Er wordt ook gekeken naar samenwerking met Vlaanderen, vanwege de fusie van de havenbedrijven sinds 1 januari 2018 tot North Sea Port. Binnenkort komen de partners bijeen om te spreken over de ontwikkelingen die het convenant aangaan.

Regionale Energie Strategie (RES) ()

De ZMf heeft constructief bijgedragen aan de tafel Elektriciteit en de subtafel Particuliere Woningbouw. Onze belangrijkste input is geweest het meeschrijven aan de paragraaf over participatie en het inbrengen van de constructie zonneladder van De Natuur en Milieufederaties. Ook hebben we aandacht voor landbouw, scheepvaart en Industrie geagendeerd. En specifiek gezorgd voor herformulering van de tekst over kernenergie. Daarnaast hebben we een secretarisrol vervuld aan de subtafel Energie en Water. Aan de tafel Zon en Wind hadden we ook graag deelgenomen. Wel hebben we in afstemming met diverse Zeeuwse natuurorganisaties een adviesbrief geschreven over de landschappelijk inpassing van zonneparken en hoe je deze parken kan combineren met biodiversiteit. Ook hebben we in diverse bijeenkomsten onze achterban meegenomen in het proces van de RES en de ambitieuze energietransitiedoelen

Particulieren en duurzame energie ()

Verduurzaming particuliere woningen middels Platform Energiek Zeeland i.s.m. Zeeuwind

Als ZMf hebben we deelgenomen aan de stuurgroep. We hebben de eerste groep energieambassadeurs geworven en actief begeleid. Tevens hebben we voor de eerste en tweede groep een les verzorgd over persoonlijk leiderschap, met name gericht op het voeren van het 'keukentafelgesprek' met de klant. Ook spelen we een verbindende rol tussen Energiek Zeeland en relevante beroepsopleidingen (Scalda en HZ; Bouwkunde en Installatietechniek).

Het Warmte Effect en Zon Effect

ZMf heeft samen Zeeuwind en andere onafhankelijke partijen drie inkoopacties opgezet voor particulieren: isolatie, warmtepompen en zonnepanelen.

In Nederland gaan we de stap maken naar duurzame verwarming zonder aardgas. Woningisolatie en de aanschaf van een warmtepomp zijn belangrijke stappen om te komen tot het verduurzamen van de woning. In 2019 hebben ZMf en Zeeuwind voor de derde keer Het Warmte Effect georganiseerd. Het Warmte Effect zorgt voor onafhankelijke informatie over woningisolatie en warmtepompen. Daarnaast wordt handelingsperspectief geboden aan woningeigenaren door een gezamenlijk inkoopactie met scherpe tarieven voor isolatie en warmtepompen. Het op deze manier ontzorgen van woningeigenaren is een belangrijke succesfactor van de acties.

In 2019 bezochten zo'n zeshonderd bezoekers de zes informatieavonden over warmtepompen die verspreid over Zeeland werden gehouden.

In 2019 zijn er vijf inloopbijeenkomsten over spouwmuurisolatie georganiseerd verspreid over Zeeland met zo'n driehonderd bezoekers. Bijna de helft heeft een bezoek aan huis gehad, waarna het merendeel besloot om te kiezen voor isoleren van met name hun spouwmuur.

Het Zon Effect is een gezamenlijk project van ZMf en Zeeuwind met als doel om zoveel mogelijk mensen in Zeeland hun eigen duurzame energie te laten opwekken. Het Zon Effect is al acht jaar lang een groot succes. Met Het Zon Effect 'On Tour' bezochten we in april en mei drie zaterdagmarkten in Zeeland om mensen te informeren over duurzame zonne-energie en over het aanschaffen van zonnepanelen. Op deze manier hebben we een jongere doelgroep kunnen bereiken.

Energie Servicepunt Zeeland

De ZMf heeft in 2019, samen met het Zeeuws Klimaatfonds en Zeeuwind, het Energie Servicepunt Zeeland (ESP) voortgezet en daarmee bedienen we diverse doelgroepen. We hebben het afgelopen jaar wederom energie-initiatieven, postcoderoos-initiatieven en burgers geïnformeerd, geadviseerd en geënthousiasmeerd op het gebied van energiebesparing en duurzame energie. Ook hebben we twee doelgroepen bediend: sportverenigingen (voetbalclubs) en de VvE's nog in januari 2020. Tenslotte zijn er twee goed ontvangen bijeenkomsten, georganiseerd over de vraag hoe start je een energiebeweging? Concrete resultaten met als output onder meer de klimaatverhalen en ondernomen energie-acties van de deelnemers. Waar mogelijk is er verbinding gemaakt met het jongerenproject Yesc. Ook is er uitgebreid gecommuniceerd via websites, energienieuwsbrieven en energiemarkten.

Meer energie in scholen (ZMf)

Het project Meer Energie in Scholen van het Zeeuws Klimaatfonds, Zeeuwind en ZMf (samen vormen we ESP Zeeland) komt goed op stoom. Twintig basisscholen verspreid over Zeeland doen mee. De inzet is om de een slag te slaan om het (fossiele) energiegebruik te beperken en zo de scholen mee te nemen in de energietransitie. Er is een locatieschouw uitgevoerd op zestien van de twintig scholen. Er is een technische energie-inspectie uitgevoerd op dertien van de twintig scholen. Er zijn negen technische energierapporten opgesteld met adviezen en deze zijn teruggekoppeld met aanbevelingen naar de negen scholen. Voor het bepalen van het ambitieniveau en het maken van een plan van aanpak per school is duidelijkheid nodig over de tijdshorizon van de betreffende scholen. In het kader van het Klimaatakkoord is een nieuwe visie op Integrale huisvestingsplannen (IHP's) nodig. Om die reden zijn we van plan in overleg met stakeholders een extra provinciale bijeenkomst te organiseren.

Waterstof economie (Provincie Zeeland)

Nadat de Provincie Zeeland een haalbaarheidsstudie had uitgevoerd wilden wij graag een bijdrage leveren om kennis over waterstof breder te verspreiden. Op 12 maart vond een zeer drukbezochte 'Tegenlicht Meet Up' plaats met het thema Waterstof in Zeeland. Deze waterstofavond organiseerde de ZMf samen met de ZB en Switch. VPRO-regisseur Rob van Hattum, die al sinds de jaren tachtig bezig is met waterstof, kwam om erover te vertellen. Ook Zeeuwse gasten belichtten het onderwerp vanuit hun expertise, onder wie een vertegenwoordiger van Enduris, de netbeheerder van Zeeland, om te vertellen welke kansen er liggen voor de inzet van waterstof in de Zeeuwse woningbouw en of ons gasnetwerk hiervoor geschikt te maken is. Ook de Zeeuwse industrie en het Zeeuws bedrijfsleven zijn al volop aan de slag met waterstof. Impuls Zeeland vertelde hier meer over. Ook nadelen kwamen aanbod: is het wel een efficiënte manier om energie op te wekken of te transporteren. Hoe groen is waterstof eigenlijk? Kortom het was een zeer informatieve avond waar het eerlijke verhaal over waterstof is verteld.

Thema 2 – Deltawateren

2019 was voor het thema Deltawateren het jaar van verdere uitwerking van een aantal onderwerpen dat in 2018 is opgestart, zoals versterking van natuurwaarden in de Westerschelde en gebalanceerd multifunctioneel gebruik van de Deltawateren. Daarnaast hebben mogelijke ingrepen in de Grevelingen en de discussie rondom het Krammer Volkerak binnen Coalitie Delta Natuurlijk-verband de volle aandacht gekregen. Hoewel Zeeland relatief dunbevolkt is, is er een tekort aan ruimte voor de optimale benutting van de verschillende gebruiksfuncties. Voor de Deltawateren geldt hetzelfde. Natuur, recreatie, economisch gebruik en nieuwe functies als energietransitie en klimaatadaptieve maatregelen: allen hebben gevolgen voor de inrichting en mogelijk het functioneren van de ecosystemen van de Deltawateren.

De ZMf staat voor een duurzaam gebruik van de Deltawateren, waarbij de synergie van alle gebruiksfuncties wordt nagestreefd.

Hoe multifunctioneel gebruik te realiseren? Het Energie-eiland een illustratie bij uitstek van hoe men in Zeeland toekomstbestendigheid kan combineren met de gebruiksfuncties die Zeeland tot een fijne leefomgeving maken.

In het bijzonder is in 2019 aandacht geschonken aan de schelpdierteelt in de Oosterschelde en het vinden van een oplossing voor de oesterkweekproblematiek in samenspraak met alle belanghebbenden. Een soortgelijke insteek was de organisatie van de inspiratiedag Grevelingen; een open dialoog met stakeholders over de mogelijke maatregel. Klimaatadaptatie zal in de komende jaren een zeer belangrijk onderwerp worden voor Zeeland. Klimaatverandering en relatieve zeespiegelstijging maken dat goed nagedacht moet worden over hoe kustverdediging en inrichting van steden en landschap in de komende wordt vormgegeven. ZMf is in 2019 actief betrokken bij het ophalen van innovatieve, duurzame concepten voor dijkversterking, zoetwaterberging en -opslag en de voorlichting en educatieve ontwikkelingen. Ook in 2020 zal klimaatadaptatie een belangrijk onderdeel zijn van het thema Deltawateren.

Naast de Deltawateren is de kwaliteit van de oppervlaktewateren in Zeeland ook een aandachtspunt geweest. De Zeeuwse oppervlaktewateren (sloten en andere watergangen) zijn uniek in Nederland vanwege de zilte condities en kunnen ruimte bieden aan specifieke habitats. Mogelijke negatieve gevolgen zijn onderwerp van studie geweest in een kreek bij het Veerse Meer.

Verduurzaming op alle terreinen van de samenleving is belangrijk om onze planeet op lange termijn leefbaar te houden. In een deltagebied als Zeeland bestaat een groot deel van het oppervlak uit water. Circulaire economie in relatie tot water is door de Zuidwestelijke Delta een van de speerpunten voor de komende jaren. De ZMf heeft aan de uitwerking in de regio een actieve bijdrage geleverd aan de werkgroep circulaire economie en de ontwikkeling van een Innovatiehub Circulaire Economie.

Natuurontwikkelingsvisie Westerschelde ()

In 2019 heeft de ZMf met andere natuurorganisaties en North Sea Port de samenwerking verder geconcretiseerd. Een beknopt visiedocument is opgesteld en in een gezamenlijk opgesteld werkprogramma zijn potentiële projecten, plan van aanpakken en partners beschreven alsook de wijze van samenwerking. De beoogde projecten richten zich op natuurherstel en -ontwikkeling in en rondom de Westerschelde. Op deze wijze worden ook mogelijkheden voor economische ontwikkeling gecreëerd. De ZMf heeft aan het werkprogramma een belangrijke inhoudelijke bijdrage geleverd en het proces gecoördineerd. In 2019 is reeds een start gemaakt met de realisatie van een drietal projecten. Afhankelijk van het projectplan zullen hierbij organisaties als kennisinstellingen en overheden betrokken worden. ZMf neemt hierin een verbindende en coördinerende rol op zich.

ZMf heeft een actieve bijdrage geleverd aan trajecten als de Lange Termijn Perspectief Natuur Westerschelde, de Lange Termijn Perspectief Toegankelijkheid, de Schelderaad en het VNESC-traject Agenda voor de Toekomst. Naast

de inhoudelijke inbreng vanuit de ZMf aan deze trajecten, leveren deze trajecten ook inzichten voor de uitvoering van het werkprogramma.

Schelpdiersector ()

In 2019 heeft de ZMf zich samen met andere natuurorganisaties ingezet om de verspreiding van de kweek van oesters op oestertafels in de Oosterschelde tegen te gaan. Hiervoor is in samenwerking met de Nederlandse Oester Vereniging en overheid gewerkt aan een vergunningaanvraag voor geconcentreerde oesterteelt in de Oosterschelde. Ook heeft ZMf samen met Natuurmonumenten bezwaar ingediend tegen een tweetal kleine vergunningaanvragen.

Er is gewerkt aan een subsidieaanvraag voor het Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij. In 2019 is het niet gelukt om de juiste partners bij het consortium te betrekken. In 2020 zal de aanvraag worden ingediend voor een subsidie voor Samenwerkingsprojecten Wetenschap en Visserij of Innovatieprojecten Aquacultuur, afhankelijk van de samenstelling van het consortium.

Visserij ()

ZMf is in 2019 gestart met het inventariseren van te betrekken belanghebbenden uit de visserijsector voor een brede dialoog over verduurzaming van de sector. Daarnaast heeft een coördinerend overleg plaatsgevonden tussen de natuurpartijen. Hieruit is een aantal bespreekpunten naar voren gekomen die input gaan zijn voor overleggen in 2020.

Multifunctioneel gebruik Deltawateren ()

De Deltawateren staan onder druk vanwege de verschillende - elkaar vaak overlappende - gebruiksfuncties. In 2019 heeft ZMf een aantal bijeenkomsten georganiseerd dan wel bijgewoond waarbij informatie en kennis is opgehaald over knelpunten, (te verwachten) veranderingen en de gevolgen daarvan. Een belangrijke bijeenkomst was de Inspiratiedag Grevelingen, georganiseerd in samenwerking met Staatsbosbeheer en Getij Grevelingen. Tijdens deze bijeenkomst werd met name aandacht besteed aan de gevolgen van de mogelijke herintroductie van getij op de natuur, visserij en recreatie in de Grevelingen. Voor de Oosterschelde heeft ZMf, net als in 2018, actief bijgedragen aan de Kenniscommunity Oosterschelde. Voor de Westerschelde is ZMf actief betrokken geweest bij de Lange Termijn Perspectief Natuur & Toegankelijkheid trajecten, Schelderaad en het Scheldesymposium. Tijdens het proces voor de Regionale Energie Strategie heeft ZMf actief deelgenomen aan de subtafel Energie uit Water. Naast deze bijeenkomsten heeft ZMf deelgenomen aan de reguliere overleggen zoals het Visserij Initiatief Zeeland en adviesgroep Zuidwestelijke Delta. Inzichten en kennis opgedaan tijdens de bijeenkomsten en overleggen zijn samengevat in een rapport.

Coalitie Delta Natuurlijk ()

De ZMf heeft in 2019 het secretariaat gevoerd van de Coalitie Delta Natuurlijk (CDN) en afstemming en werkzaamheden gecoördineerd. Vanuit CDN is communicatie en afstemming geweest met nieuwe gedeputeerden en de ministeries van LNV en I&W. Belangrijke gespreksonderwerpen waren project Getij Grevelingen en het Krammer Volkerak. De verschillende werkgroepen hebben een aantal concrete producten opgeleverd. De werkgroep Westerschelde heeft het werkprogramma voor natuurherstel afgerond. De werkgroep Recreatie heeft een vogelherkenningskaart voor de zuidwestelijke delta opgeleverd.

Klimaatadaptatie Delta ()

De ZMf heeft aan een breed aantal onderwerpen op het gebied van klimaatadaptatie meegewerkt in 2019. Het aspect van zoetwaterberging raakt ook de natuur in Zeeland. Vanuit expertise op het gebied van zoetwateropslag is de ZMf betrokken geweest bij de organisatie van een bijeenkomst bij de gemeente Borsele over zoetwateropslag in Zuid-Beveland.

De landelijke NMF heeft een Klimaatambassadeur Natuurlijke Klimaatbuffers opgestart. Voor Zeeland heeft de ZMf dit initiatief uitgezet en ambassadeurs geworven.

In het kader van de ontwikkeling van circulaire economie in de zuidwestelijke delta heeft de ZMf een eerste Innovatiehub CE rondom de dijkversterking bij Hansweert georganiseerd. Doel was ideeën op te halen voor het duurzamer en natuurvriendelijk uitvoeren van het project. Een aantal ideeën is opgenomen in het plan van aanpak dat is ingediend bij het HoogWaterBeschermingsProgramma.

Met de HZ zijn onderwerpen voor projectvoorstellen besproken gericht op kustverdediging waarbij gebruik wordt gemaakt van natuurlijke processen. Deze onderwerpen zullen in 2020 verder uitgewerkt worden.

Nieuwe ontwikkelingen in de Deltawateren ()

De ZMf heeft in 2019 plaatsgenomen in het Algemeen Bestuur van het Nationaal Park Oosterschelde (NPO) en zal vanuit die rol bijdragen aan NPO.

Nieuwe ontwikkelingen zijn afgestemd met achterbanorganisaties, o.a. binnen het CDN-verband.

De ZMf heeft actief deelgenomen aan de overleggen aan de Adviesgroep Zuidwestelijke Delta. De ZMf heeft als lid van de werkgroep Circulaire Economie inhoudelijk bijgedragen aan de adviesgroep en werkatelier Gebiedsagenda 2050 door presentaties over CE in de zuidwestelijke delta en het organiseren van een workshop Circulaire Economie tijdens de werkconferentie ZWD.

De ZMf was lid van een consortium dat een projectidee heeft ingezonden voor de prijsvraag Energielandschap van de Toekomst. Het plan dat de tweede prijs heeft gewonnen kan rekenen op veel interesse in de provincie. Naast presentaties over het plan heeft de ZMf ook gewerkt aan het verkennen van subsidiemogelijkheden voor een verkenning/haalbaarheidsstudie.

Waterkwaliteit ()

Op het Veerse Meer wordt veel water uit landbouwgebieden geloosd. Wanneer lozing plaatsvindt in relatief afgesloten wateren (bijvoorbeeld krekken) dan bestaat de kans dat de waterkwaliteit nadelig beïnvloed wordt. De ZMf heeft in samenwerking met Waterschap Scheldestromen en Rijkswaterstaat een afstudeerder van de Hogeschool Zeeland begeleid op dit onderwerp. Het afstudeeronderwerp richtte zich op de wiergroei en stankoverlast bij een kreek bij Oranjeplaat. Dit heeft geresulteerd in een afstudeerrapport.

In vervolg op dit onderzoek zal een in samenwerking met het waterschap op de website van de ZMf een webpagina over de waterkwaliteit van het oppervlaktewater en de Kaderrichtlijn Water worden ingericht. In 2019 is hiermee een begin gemaakt. Om de problematiek bij Oranjeplaat nader te onderzoeken heeft de ZMf geprobeerd subsidiegelden te verwerven. Dit is helaas niet gelukt. In 2020 zal in samenwerking met Waterschap en Hogeschool Zeeland subsidiemogelijkheden voor een gezamenlijk project worden verkend.

Circulaire economie in de Zuidwestelijke Delta ()

Circulaire Economie wordt is een belangrijke ontwikkeling richting een duurzamere samenleving. Het concept van CE is echter ingewikkeld en vraagt een doelgerichte visie en inzicht in de ketens. De ZMf heeft in 2019 actief bijgedragen aan het verder brengen van circulaire economie in de Zuidwestelijke Delta door het bijdragen aan de uitwerking van het Plan van Aanpak en uitwerken van een concept voor een Innovatiehub Circulaire Economie. Dit concept is aan de hand van een tweetal concrete vraagstukken geïntroduceerd tijdens een workshop CE bij werkconferentie Zuidwestelijke Delta. Een eerste innovatiehub is georganiseerd rondom de dijkversterking bij Hansweert (zie Klimaatadaptatie).

Thema 3 - Ruimtelijke Ordening en Landschap

Wij staan voor een zintuigelijk aantrekkelijk, gevarieerd en typisch Zeeuws landschap. Denk aan kwaliteiten als passende omvang en schaal van bebouwing, stilte, donkerte en schone lucht. Dit draagt bij aan een gezonde leefomgeving voor alle inwoners en bezoekers van Zeeland. Maar er is een flinke druk op het Zeeuwse landschap door alle vormen van functies en landgebruik. O.a. hebben we het dan over recreatie, landbouw, klimaatadaptatie, wonen, zonneparken en windmolens. En daarnaast hebben we samen ook nog de uitdaging om de biodiversiteit overeind te houden en weer robuuste ecosystemen te creëren. Dat samen maakt de ruimtelijke ordening is ons landschap tot een bijzonder complex vraagstuk.

Vanuit het kompas van de ZMf hebben we dit jaar gewerkt aan een allerlei aan projecten en dilemma's om bovenstaande

uitdaging een stapje verder te brengen.

Ruimtelijke plannen ()

Het is duidelijk te merken dat we nu echt op weg zijn naar een nieuwe Omgevingswet in 2021. Meerdere gemeentes en vooral de Provincie heeft grote participatieve projecten opgezet om nieuwe visies te maken. De ZMf neemt deel aan alle overleggen rondom de Provinciale Omgevingsvisie. Dit jaar was dat een startbijeenkomst, overleggen om tot meerdere bouwstenen te komen (o.a. landbouw, biodiversiteit, landschap, recreatie). Wij vertegenwoordigen de 'groene' partijen in de ambtelijke en bestuurlijke integratiegroep. Deze twee groepen zijn voor het eerst bij elkaar gekomen in november en december. Afstemming tussen de bouwstenen wordt in het komende jaar nog een flinke kluit. Uit de terugkoppeling met de groene organisaties bleek al dat onze inzet vooral zit op een goed fundament in de Omgevingsvisie voor essentiële maatschappelijke vraagstukken. Deze vraagstukken moeten verankerd worden in ons hele denken en doen. Dit zal goed zichtbaar moeten zijn bij de integratie van alle bouwstenen tot één grote visie voor Zeeland. Maar in de eerste integratiebijeenkomsten was al te merken dat iedereen daarnaar op zoek is. Het zijn de uitdagingen van onze tijd.

De komende jaren is er een groot dilemma in het landelijk gebied tussen energietransitie en landschappelijk kwaliteit. De ZMf heeft afgelopen jaar nauw aansluitend op de RES een eigen visie opgesteld over de inpassing van zonprojecten in ons landschap. Belangrijke aandachtspunten zijn voor ons: biodiversiteit, landschappelijke kwaliteit en participatie van omwonenden. Aan het eind van het jaar heeft de ZMf een uitgebreide brief geschreven met daarin een aantal tips & tricks voor zonneweides in het landschap. In het nieuwe jaar zal de ZMf meerdere bijeenkomsten organiseren voor o.a. gemeenteraadsleden waarin we toelichten op welke manier volgens ons landschapskwaliteit én energietransitie samen kunnen gaan. Door op deze actieve manier gemeentes en ondernemers te benaderen hopen we in de ruimtelijke ordeningstrajecten op automatische aandacht voor landschapskwaliteit, biodiversiteit en participatie.

Op eenzelfde manier is de ZMf het afgelopen jaar ook betrokken geraakt bij de gesprekken over de stikstofproblematiek en hebben we bomen op het Zeeuwse netvlies gezet. ZMf zet zich in voor goede oplossingen die ervoor zorgen dat de stikstofdepositie in onze natuurgebieden echt gaat dalen. De stikstofproblematiek noodzaakt dat we samenwerken aan oplossingen. Alleen een goede echt Zeeuwse samenwerking kan er wat ons betreft voor zorgen dat we het (deels) oplossen. Dan zullen we wel op alle vlakken de handen uit de mouwen moeten steken.

Eind vorig jaar hebben we ook Plan Boom gelanceerd. Zie hiervoor 'Zeeuwse Landschappen'.

Actieprogramma Zeeuwse kustvisie ()

De Zeeuwse Kustvisie werkt! Ondernemers en gemeentes zetten in op kwaliteit van zowel de recreatie als het schitterende Zeeuwse landschap. Bij meerdere gemeenten werden er in 2019 visies ontworpen voor de aandachtsgebieden. Elk gebied is uniek en elk gebied vergt een andere aanpak. Maar wij merken dat ieder project bezig is om landschap te produceren in plaats van te consumeren. De ZMf werkte mee door actieve deelname aan het trekkersoverleg en de ambtelijke en bestuurlijke Kustvisie-overleggen. Daarnaast zijn we betrokken geweest bij de werksessies of eerste verkennende gesprekken voor de aandachtsgebieden van Nieuwvliet-Bad (Sluis), Nollebos (Vlissingen), Rampweg en Scharendijke (Schouwen-Duiveland), Nehallenagebied en Westzijde Domburg (Veere). Als laatste hebben we deelgenomen aan de werksessies voor de landschapsplannen voor de Deltadammen die door Rijkswaterstaat georganiseerd werden. De visie voor Nieuwvliet-Bad (Masterplan) is afgerond. Wij hebben de verwachting dat andere visies met een mooi gezamenlijk proces volgend jaar zullen zijn afgerond.

Op weg naar een deltavisie ()

Na het succesvolle proces van de Kustvisie gaan we in nauwe samenwerking met Toeristisch Ondernemend Zeeland, Recron, gemeenten, Waterschap en Provincie verdere stappen zetten naar een visie voor recreatieve en landschappelijke kwaliteit in de Deltawateren. Dit kan per Deltawater of als geheel. Daarbij treden we proactief op als trekker voor de natuurpartijen.

In het voorjaar van 2019 startte eindelijk de visie voor het Veerse Meer met een brede eerste bestuurdersbijeenkomst. Een gezamenlijke en integrale visie voor het Veerse Meer is hard nodig. Diverse projecten (gerealiseerd en te ontwikkelen) gaan de kwaliteit van ons Veerse Meer voorgoed veranderen. Voor ons waren in de eerste inhoudelijke brainstormbijeenkomsten belangrijke aandachtspunten de zichtlijnen en het weidse en open water en de openbaarheid van de randen van het Veerse Meer. Het ontwerp van Nico de Jonge uit de jaren '60 is voor ons uitgangspunt bij ontwikkelingen in dit waterrijke landschap. Wederom staat landschap produceren voorop in plaats van consumeren. Dit is helaas misgegaan bij het project Zilveren Schor (Arnhemuiden). Dit park heeft het aanzicht voorgoed verslechtert. Dit hebben we in februari opgehaald bij leden en geïnteresseerden in een worldcafé setting tijdens onze eigen regionale bijeenkomsten van Walcheren en de Bevelanden.

Gelukkig bemerkten we in de eerste inhoudelijke bijeenkomsten net als in de Kustvisie weer een groot gemeenschappelijk belang met de recreatie voor behoud en versterking van de enorme natuur- en landschappelijke kwaliteit van het Veerse Meer. Ieder is ervan overtuigd dat dat is waarom inwoners en toeristen willen verblijven rondom dit mooie deltawater.

Staatsbosbeheer werkt aan een strategisch ontwikkelplan waarin recreatieve en landschappelijke kwaliteiten een belangrijke rol spelen. Dit traject loopt momenteel parallel aan het traject Getij Grevelingen. Bij beide is de ZMf vanuit CDN-verband betrokken.

Natuurinclusieve landbouw ()

Het gaat niet goed met de biodiversiteit in ons landelijke gebied. De stand van boerenlandvogels gaat achteruit, waaronder de patrijs, grutto en veldleeuwerik. De huidige landbouw is te intensief voor deze soorten. Gelukkig nemen veel boeren al maatregelen met een agrarisch natuurbeheer. Maar de afname van de biodiversiteit gaat (nog) door. Ook wil de ZMf de komende jaren inzetten op een meer circulaire en duurzame wijze van landbouw. We werken mee aan het uitvoeringsprogramma van de provincie Zeeland voor de opgaves in het landelijk gebied. Het afgelopen jaar hebben we met de Zeeuwse LTO en apart ook met de Zeeuwse Agrarisch Jongeren Kontakt (ZAJK) creatief gebrainstormd over mogelijke projecten die het verdienmodel van de boer verbeteren én bijdragen aan een verduurzaming in de landbouw én een verbetering van de biodiversiteit. We praten volgend jaar verder over het opzetten van bijvoorbeeld nieuwe producten als streekfruit of streekaardappelen met een plus voor de biodiversiteit. Met de ZAJK, Delphi, Rusthoeve, DLV en Het Zeeuwse Landschap heeft de ZMf een project ingediend bij POP3 voor kringlooplandbouw en strokenteelt. In voorjaar 2020 horen we of dit doorgaat. Tegelijk zoeken we in het land naar kennis en expertise om het verduurzamen van onze Zeeuwse landbouw verder te helpen. We hebben een dag georganiseerd specifiek over natuurinclusieve landbouw met alle milieufederaties in Lelystad. En we praatten met WNF over een biomonitoring in de akkerbouw.

Halverwege het jaar was er de uitspraak van de rechter over de PAS (Programmatiese Aanpak Stikstof). De ZMf heeft zich ingespannen om op meerdere fronten om direct aandacht te vragen en actie te ondernemen om de

stikstofdepositie op onze natuur drastisch te verlagen. Vorig jaar heeft de provincie de eerste gesprekken opgestart om in Zeeland gezamenlijk te komen tot maatregelen. Wij denken mee. Zowel bestuurlijk, in een ambtelijke adviesgroep als bij de gebiedsgerichte aanpak die nu als pilot is opgestart voor de Kop van Schouwen. Het zal nog een hele kluit worden om samen maatregelen te vinden om de stikstofdepositie afdoende te verlagen.

Zeeuwse landschappen ()

Zeeuwse Ommegang

Met de Zeeuwse Ommegang gaf onze directeur aandacht aan het Zeeuwse landschap in al z'n facetten. Eind 2018 en begin 2019 is er door een kunstenaar en muzikant gewerkt aan een korte film over De Zeeuwse Ommegang. Deze korte film met een kunstzinnig karakter neemt je mee op pad door het Zeeuwse landschap.

De film vertelt het verhaal van 14 zonsopkomsten in het inspirerende Zeeuwse landschap tijdens de wandeling die Ira von Harras eerder maakte. De film werd als eerste vertoond tijdens Ommegang Samenzijn. In deze magische nachtelijke setting vond op zaterdag 12 oktober Ommegang Samenzijn plaats in fort Rammekens bij Ritthem. We vierden op een laagdrempelige manier de officiële première van de kunstzinnige film Ommegang die filmmaker Eduard Walhout voor ZMf maakte. Daarnaast werd de film doorlopend vertoond in de Engelse Kerk in Middelburg tijdens de Nacht van de Nacht en zij werd ook vertoond op EEF (Eindeloos Eiland Festival).

'De schemer ontbrandt lichtjes op de Schelde; schepen, steden, smederijen van de economie. Op het schor in de werkhaven roept een scholekster. Aan de andere kant van de dijk slingert een fonkelend pad door het bos tot aan de poort. Hoge deuren staan gastvrij open. Je stapt er binnen. Dikke muren omarmen eeuwenoude geborgenheid. Hoe bijzonder is het dat het fort en de natuur eromheen ons nu de unieke locatie biedt voor een intiem feest, Ommegang Samenzijn.'

Plan Boom

In november kregen De Natuur en Milieufederaties met o.a. LandschappenNL geld van de Nationale PostcodeLoterij voor Plan Boom. De komende vier jaar planten we met het project Plan Boom in Nederland 10 miljoen bomen in tuinen, berm, plantsoenen, parken, bedrijventerreinen en in het buitengebied in heel Nederland. Voor en door burgers. Hiermee verkleinen we onze CO₂-uitstoot en wordt onze leefomgeving mooier, groener, frisser en gezonder. Iedereen kan zelf bijdragen en kan in de eigen woonomgeving daarvan de vruchten plukken. Wij gaan hulp bieden (met andere organisaties) bij de zoektocht naar locaties, wettelijke kaders en praktische specificaties met betrekking tot inrichting, beheer, boomkeuze en de organisatie van de aanplant. En bij het bereiken en betrekken van inwoners. De ZMf heeft in december een eerste oproep gedaan voor mogelijke locaties. Komend jaar werken we de projecten uit. In Zeeland gaan wij op weg naar 383.000 nieuwe bomen. Voor elke inwoner één nieuwe boom!

Groenere bedrijven 2B Connect ()

Afgelopen vier jaar hebben 26 partners in het INTERREG project 2B Connect gewerkt aan meer biodiversiteit op bedrijventerreinen in zowel Nederland als Vlaanderen. Met resultaat, want 135 ha aan bedrijventerreinen op tien gebieden werden natuurlijker ingericht en beheerd. 2B Connect ontwikkelde daarnaast een rekentool (voor in kaart brengen van kosten en opbrengsten) en heeft groenadviseurs opgeleid om bedrijven te helpen met het vergroenen van hun eigen terreinen. In Zeeland zijn diverse groenadviseurs opgeleid en is ruim twintig hectare met natuur ingericht. Deelnemende Zeeuwse bedrijven waren: Dow Chemical Terneuzen, North Sea Port, Roompot, Yara en Gemeente Terneuzen. Ook is er een cursus met Recron ontwikkeld over kansen van biodiversiteit bij recreatiebedrijven. Veertien recreatiebedrijven hebben hieraan deelgenomen.

Op 28 november 2019 organiseerden ZMf samen met Stichting Landschapsbeheer Zeeland, gemeente Terneuzen en Vitaal Sloegebied en Kanaalzone de masterclass Biodiversiteit bij bedrijven: dat leeft! De masterclass bood bedrijven en overheden volop inspirerende voorbeelden en laagdrempelige tools om zelf ook aan de slag te gaan met biodiversiteit. In 2020 komt een vervolg in de vorm van een 'groen safari' naar de aangelegde natuur. Het was een zeer enthousiasmerende, goed bezochte bijeenkomst met inspirerende verhalen van de bedrijven met veel publicitaire aandacht (PZC, Omroep Zeeland en de landelijke radio).

Nacht van de Nacht (zmf)

Dit jaar was er opnieuw een succesvolle Nacht van de Nacht in Zeeland. Steeds meer actieve bewoners en ondernemers zetten zich in voor een donkere nacht in Zeeland. Geweldig om te merken dat er ruim 10.000 bezoekers waren op meer dan 25 locaties. Zeeland is hiermee koploper van Nederland. De Zeeuwse Nacht van de Nacht werd vanuit diverse kerktorens ingeluid door een beiaardier met het lied 'Mag het licht uit' van De Dijk. Ook was het op veel plaatsen donker, doordat Zeeuwse gemeenten de lampen hadden gedoofd van menig monument, toren en kerk. In Middelburg en Terneuzen ging in verschillende straten de openbare verlichting zelfs uit. De Nacht van de Nacht heeft wederom veel publiciteit.

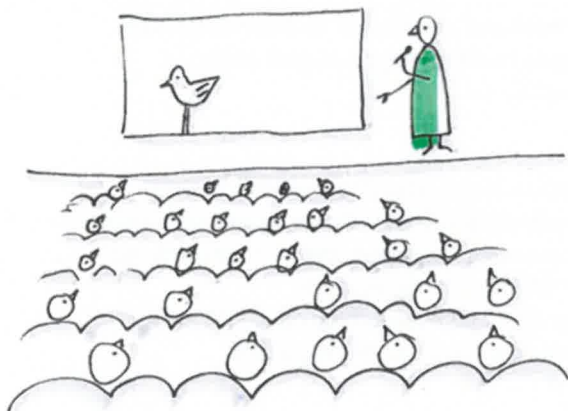
Participatie Commissie Regionaal Overleg vliegveld Midden-Zeeland (

Helikopterbewegingen zijn noodzakelijk voor onderhoud en beheer van de windmolenparken. De locatie Vliegveld Midden-Zeeland is de enige locatie die reeds een goede basis heeft voor deze dienst. We hebben o.a. in de CRO (Commissie Regionaal Overleg) aangegeven moeite te hebben met de wijze waarop de Provincie de omzetting regelt van 3.200 vliegtuigbewegingen (bewegingen van vaste vleugelvliegtuigen) naar helikopterbewegingen. Dit kan een verandering zijn met mogelijk flink negatieve gevolgen voor de kwaliteit van de leefomgeving in de (nabije) toekomst. De Zmf pleit daarbij al langer voor het inbouwen van goede evaluatiemomenten in het besluit en een degelijke analyse met betrekking tot alle milieueffecten.

Wij willen samen met de Provincie Zeeland en het Vliegveld Midden-Zeeland op zoek naar alle kansen om geluidshinder en negatieve gezondheidseffecten te voorkomen. Daarvoor dienen we in januari 2020 een aantal voorstellen tot wijziging in op het ontwerpbesluit van eind december 2019 tot wijziging verordening Luchthavenbesluit Midden-Zeeland.

Algemene prestatieafspraken

Zoals ieder jaar hebben we ook dit jaar weer een aantal thema-overstijgende activiteiten. Bijvoorbeeld de Thijs Kramerlezing. Het thema raakt traditiegetrouw onze kernprogramma's. De volgende Thijs Kramerlezing willen we voortzetten in de traditie van 2018. Waarbij we meer inzetten op het bereiken van een nieuwe doelgroep. Naast de 'usual suspects' bereikten we daar veel jongeren uit diverse onderwijsgeledingen en meer bewuste dertigers en veertigers dan voorheen. Dit lijkt ons een mooi uitgangspunt voor een nieuw onderwerp voor de volgende editie. Daarnaast delen we onze visie en standpunten door een stevige communicatiestrategie. We bouwen aan een sterke relatie met de achterban door open en transparant te communiceren en onze omgeving zullen we actief meenemen in nieuwe landelijke ontwikkelingen. Als koepelorganisatie nemen we hierin een leidende rol.

Thijs Kramer lezing ()

2019 was een tussenjaar voor de Thijs Kramerlezing. Na een heel succesvolle editie 2018 over de 'ruimte voor klimaatverandering' zijn we in oktober gestart met de voorbereidingen voor de editie 2020. Met het Comité van Aanbeveling zijn de contouren vastgesteld. Een nieuw thema: 'biodiversiteit, breekbaar én veerkrachtig' en drie mogelijke sprekers zijn gevonden, die grote expertise hebben en zelfs internationaal befaamd zijn. In 2018 zijn we gestart met een Kidscollege (basisschool groep 7/8) en achteraf nog meerdere lessen op middelbare scholen. We willen bij de komende editie nog meer inzetten om de jongeren als doelgroep te betrekken. O.a. verkennen we samenwerking met de hogeschool.

De editie 2020 is vanwege COVID-19 verschoven naar 2021.

Vertegenwoordiging ()

De ZMf organiseerde in 2019 om de zes weken het Coördinatieoverleg met de groene organisaties in Zeeland. Betrokken zijn: Provincie, IVN Zeeland, Nationaal Park Oosterschelde, Natuurmonumenten, Het Zeeuwse Landschap, Staatsbosbeheer en Landschapsbeheer Zeeland. Incidenteel werd (afhankelijk van het onderwerp) het overleg uitgebreid met Zeeuwind en Rijkswaterstaat.

Via o.a. de vier regiobijeenkomsten (Zeeuws-Vlaanderen, Walcheren, Schouwen-Duiveland, Tholen, St. Philipsland, Bevelanden) is er met de meer lokale organisaties en de leden van de ZMf contact. Er zijn diverse onderwerpen uitgewisseld waaronder ruimtelijke ontwikkelingen, aandachtsgebieden uit de Kustvisie en groenbeheer in het landschap. Met de regiobijeenkomsten ligt er een goede basis voor kennisuitwisseling en samenwerking. Bij lokale ontwikkelingen was er daarna snel contact tussen het team en de diverse lokale organisaties of leden.

Inbreng vanuit het Coördinatieoverleg, de regiobijeenkomsten, Algemene Ledenvergadering en diverse extra contacten tussen leden & lidorganisaties en ons team zorgde voor een gedragen en goed afgewogen vertegenwoordiging bij diverse lopende trajecten in de provincie.

Provinciale Statenverkiezingen ()

Op vrijdag 15 maart 2019 organiseerden wij, met medewerking van de ZB Planbureau, Natuurmonumenten en Het Zeeuwse Landschap, het Zeeuwse klimaatdebat. Zeewier en de vossenpopulatie, maar ook de kerncentrale en de CO₂-uitstoot van Zeeuwse bedrijven kwamen allemaal aan bod tijdens dit debat in de bibliotheek in Middelburg. Het debat moest kiezers helpen bij het maken van hun keuze tijdens de Provinciale Statenverkiezing. Op drie partijen na waren alle partijen die meededen aan deze verkiezingen aanwezig.

Continuïteit en vernieuwing

2019 stond op het gebied van communicatie in het teken van het vinden van continuïteit en doorvoeren van vernieuwing. Een nieuwe communicatie-coördinator, die dit moet gaan realiseren werd in april 2019 aangenomen. Eén van de prioriteiten was de vernieuwing van de website van ZMf.

Communicatiestrategie

Allereerst werd door de communicatie-coördinator een communicatiestrategie voor ZMf opgesteld. Hierin werden belangrijke onderdelen uit het DNA van ZMf opgenomen, zoals de missie en visie, de strategische doelen en het kompas. De communicatiestrategie vormt de basis van alle communicatie vanuit ZMf en is er mede op gericht om ZMf te profileren als autoriteit op het gebied van natuur en milieu in de regio. De communicatiestrategie dient bovendien als belangrijke leidraad voor de nieuwe teksten op de website en daarmee voor het nieuwe imago van ZMf: *transparant, modern, bekwaam, accuraat en respectvol*.

Plannertool

Continuïteit, consistentie en efficiëntie in communicatie vereist een goede planning en een gestructureerde werkwijze. Een nieuwe digitale plannertool werd geïntroduceerd om gemakkelijker en sneller te kunnen (samen)werken. Dagelijks onderhoud aan onder andere website en social media kanalen en het investeren van tijd in free publicity is nodig om dé autoriteit voor natuur te zijn en te blijven in Zeeland. Een communicatiekalender helpt de spreiding van onze uitingen gelijkmatig te laten verlopen via onze verschillende kanalen.

Presentatiemiddelen

Er werd een start gemaakt met een vernieuwingsslag van het basispakket aan presentatiemiddelen. Dit basispakket zal onder ander bevatten: rolbanners (met een format in huisstijl), posters (met een format in huisstijl), vlag, folder, Wantij, ZMf promobos (presentatieconcept o.b.v. posters) en een format voor handzame positioneringpapers voor ZMf.

Jongeren aanspreken en aantrekken

Een belangrijk aandachtspunt is het aanspreken en aantrekken van jongeren. ZMf wil zich sterk richten op de nieuwe generaties binnen de maatschappij en zet daar haar communicatie ook op in, onder andere met een geschikte tone of voice en het vinden en inzetten van de juiste communicatiekanalen daarvoor. Daarnaast worden jongeren expliciet meegenomen in het communicatieplan bij ieder evenement of actie. Vanuit communicatie werd geadviseerd om bij de redactie van het ledenblad Wantij meer en vaker jongeren te betrekken. Dit met het oog op vernieuwing en het betrokken houden van de nieuwe generatie achterban én op continuïteit in en uitbreiding van de redactie.

Werven van donateurs

Een ander punt van aandacht is het actief werven van donateurs voor ZMf. Op de nieuwe website worden op alle relevante plekken bezoekers gewezen op de mogelijkheden voor donatie en giften. Deze oproepen worden ook met regelmaat opgenomen in de digitale nieuwsbrief en in andere uitingen.

Sterke binding met achterban

Vanuit communicatie wordt ingezet op het versterken van de binding tussen ZMf en haar achterban. Binding ontstaat door interesse te tonen en door betrokkenheid te vragen. Voorgesteld werd om waar mogelijk leden te werven én bestaande leden met enige regelmaat een attentie aan te bieden. Voorstel van de communicatie-coördinator is om onder andere leden van het eerste uur en lidorganisaties vaker in de schijnwerpers te zetten, bijvoorbeeld in een artikel in Wantij of in een blog op de website. Enquêtes zijn ook een handig middel om naar de mening van de achterban te vragen. Er zijn online enquêtes gehouden voor de nieuwe website en voor het concept Energietuinen.

Voorstel vanuit Communicatie is ook om met regelmaat (streven is minimaal 1 x per jaar) een maatschappelijk zeer zichtbare actie/evenement te organiseren die een grote 'aanhaak' factor uitstraalt naar (jonge) mensen in de samenleving.

Bestuursverslag

Algemeen

Doel

De ZMf (officieel Vereniging Zeeuwse Milieufederatie) werkt aan een mooi en duurzaam Zeeland. We zijn een ondernemende club met een groeiende impact op onze omgeving. En dat is maar goed ook, want de natuur heeft onze krachtige stem hard nodig. We zien voor onszelf daarin drie rollen weggelegd. Ten eerste zijn wij de *vertegenwoordiging* van de bij ons aangesloten leden en vormen wij voor hen een koepelorganisatie die hun belangen behartigt. Daarnaast *beschermen* we de natuur en het milieu in Zeeland en zelfs daarbuiten, over de landgrens met België heen. En we *verbinden* en *jagen initiatieven* aan die bijdragen aan een duurzame samenleving.

Missie

ZMf gaat voor een mooi en duurzaam Zeeland, nu én straks. Dat is onze missie en de rode draad in ons werk. En waarom we dat doen? Iedere Zeeuw heeft recht op een groene omgeving en schone lucht om in te ademen. Dat is nodig om gezond te blijven, om rust en ruimte te kunnen ervaren. Niet voor niets trekken toeristen naar Zeeland. Weids landschap, rijke natuur, open water, stilte en donkerte. Onze provincie heeft iets unieks te bieden! En dat willen we zo houden, voor de generaties van de toekomst. Ook zij hebben recht op een mooie gezonde leefomgeving. Daarom moeten we nu samen ontzettend hard aan de slag om te verduurzamen. Iedereen de handen uit de mouwen. Allemaal een steentje bijdragen. Dat is niet moeilijk en ook nog eens hartstikke leuk!

Visie

We kiezen ervoor om, als milieufederatie, middenin de Zeeuwse samenleving te staan met een actieve, open en integere houding. In die samenleving zit juist de kracht, daar vinden we draagvlak. We zijn een krachtige stem voor onze achterban van leden en lid-organisaties die samen met ons de natuur en het milieu in Zeeland willen beschermen. ZMf's ambitie is om een positieve impact te hebben op de omgeving door naar alle facetten van de maatschappij te kijken. Alleen dan kunnen we verduurzamen op het niveau dat nodig is. ZMf inspireert burgers, bedrijven en overheden om stevige stappen te zetten in een overgang naar een duurzame samenleving. We jagen initiatieven aan en verbinden partijen om goede plannen concreet uit te rollen. Daarvoor zoeken we kansen, creëren we mogelijkheden en stimuleren realisatie. We focussen op drie pijlers: een duurzame samenleving, een gezonde leefomgeving en veerkrachtige ecosystemen. Binnen elk van deze onderwerpen werken we consequent toe naar een set van [strategische doelen](#).

Bestuur

De leden van het Algemeen Bestuur van de ZMf hebben allen een verklaring ondertekend waarin zij aangeven dat zij het principe van het CBF onderschrijven dat de functie van toezicht houden gescheiden is (en dient te zijn) van de uitvoering van het beleid. Met deze verklaring hebben zij ook onderschreven dat de ZMf steeds streeft naar de meest effectieve en doelmatige wijze waarop de beschikbare middelen worden besteed. Tevens staat in deze verklaring, dat er gestreefd wordt naar optimale informatieverschaffing aan en communicatie met belanghebbenden. En ten slotte hebben alle bovengenoemde personen hun relevante nevenfuncties opgegeven en aangegeven dat zij onderling geen familie- en/of vergelijkbare relaties onderhouden en ook geen bestuurs- of toezichtfunctie vervullen of in dienst zijn bij een organisatie die statutair of financieel aan de ZMf verbonden is.

Ten minste vier en ten hoogste zeven bestuursleden zijn afkomstig van aangesloten lid organisaties en ten minste vier en ten hoogste zes uit lid-zijnde natuurlijke personen. Alleen natuurlijke personen kunnen tot bestuurslid worden benoemd.

De benoeming van bestuursleden gebeurt door de Algemene Ledenvergadering. Voor benoeming tot bestuurslid is vereist dat de kandidaat, al dan niet lid van de vereniging, het doel van de vereniging onderschrijft en als bestuurslid aan het bereiken van het doel wil bijdragen.

De voorzitter, secretaris en penningmeester worden door de ledenvergadering in functie gekozen. De benoeming van bestuursleden is telkens voor een periode van vijf jaar. De bestuursleden zijn éénmaal direct herbenoembaar.

Toezicht houden

In de statuten van de ZMf is geregeld dat de taak van toezicht houden door het Algemeen Bestuur wordt vervuld. De uitvoering van het beleid is in handen van de directie. Het Algemeen Bestuur vergadert vier tot vijf keer per jaar over alle relevante financiële- en beleidszaken. Het AB besluit over alle meerjarenbeleidplannen en jaarplannen. Het AB keurt ook de begroting en de jaarrekening goed (die door de directie is voorbereid). Het Algemeen Bestuur stelt de directeur aan en de voorzitter en secretaris voeren jaarlijks een functioneringsgesprek met hem/haar. Bij vacatures in het Algemeen Bestuur wordt gezocht naar mensen uit verschillende deelgebieden en organisaties van natuur en milieu met uiteenlopende vaardigheden en competenties. In de vergaderingen van het AB wordt ten minste één keer per jaar het eigen functioneren besproken.

Het Dagelijks Bestuur evalueert elk jaar het functioneren van de directeur. In het Dagelijks Bestuur worden personele zaken aangaande de medewerkers besproken. Die komen niet aan de orde in het Algemeen Bestuur. Verder wordt het Dagelijks Bestuur door de directeur geconsulteerd over zaken die betrekking hebben op de uitvoering en voortgang van het jaarplan en worden strategische onderwerpen, die behandeld worden in het Algemeen Bestuur, voorbesproken en daarmee voorbereid.

Jaarlijks wordt op de Strategiedag het beleid voor de komende jaren op hoofdlijnen bepaald. Dit resulteert in een meerjarenbeleidsplan (voor een periode van vier jaar). Het meerjarenbeleidsplan wordt uitgewerkt in een jaarplan voor het volgende jaar door de directeur en het bureau.

Dit jaarplan wordt besproken in het Dagelijks Bestuur, vervolgens in het Algemeen Bestuur en ten slotte gepresenteerd aan de ledenvergadering.

Ideeën (bouwstenen) voor de beleidsplannen worden verzameld, o.a. in de regiovergaderingen met de achterban en op speciaal belegde bijeenkomsten waar 'zware' onderwerpen met diepgang worden besproken.

Zo draait deze beleidscyclus, inclusief evaluatie, elk jaar rond.

Besteding van middelen

Het Algemeen Bestuur wordt vier keer per jaar tussentijds op de hoogte gesteld van de inhoudelijke en financiële voortgang. De begroting en jaarrekening worden jaarlijks vastgesteld door het AB. De leden van het AB worden voorafgaand aan de vergaderingen door middel van kwartaalberichten op de hoogte gebracht van de stand van zaken met betrekking tot de uitvoering van het beleid, van knelpunten en bijstellingen. Deze kwartaalverslagen worden op de AB-vergaderingen besproken. Met deze verslaglegging wordt door de directie verantwoording afgelegd aan het bestuur.

Risicomanagement

De ZMf streeft ernaar om risico's die gerelateerd zijn aan bestuur & management, operationele zaken, financieel management, informatiemanagement en juridische verantwoordelijkheden zo goed mogelijk te beheersen. Het gaat niet primair om het vermijden van de risico's, maar om het herkennen en beheersen ervan. Door risico's te identificeren, kunnen passende reacties ondernomen worden om schade te voorkomen of te beperken. De belangrijkste risico's zijn geïdentificeerd en van beheersmaatregelen voorzien zoals:

Op alle niveaus en bij alle processen in de organisatie is er sprake van omstandigheden en handelwijzen die ons belemmeren in het behalen van onze doelstellingen. Het is voor het behalen van die doelstellingen dus van groot belang om deze risico's te kennen en er beleid op te ontwikkelen. Door ons te richten op de meest belangrijke risico's zijn we op de meest efficiënte wijze bezig met de organisatie.

Bestuur en directie van de ZMf hebben een inventarisatie van de risico's gemaakt (financieel, operationeel en gericht op reputatie) en de belangrijkste benoemd, er beheersmaatregelen voor beschreven en er een tijdspad aan verbonden.

De beperkte diversiteit van de financiële bronnen van de ZMf zorgt voor een financieel kwetsbare positie van de organisatie. Als een van de bronnen wegvalt, heeft dit grote impact. We investeren daarom in onze relaties; met onze directe achterban (leden, lid organisaties, sympathisanten), onze (politieke) bestuurders op zowel ambtelijk als bestuurlijk niveau en maatschappelijke organisaties. Via ons landelijk netwerk van De Natuur en Milieufederaties, de Groene 11 en onze relaties met de landelijke politiek houden we onderwerpen op de agenda.

De ZMf is een kleine organisatie. Door het wegvallen van competenties, door ziekte of vertrek, zijn wij bijzonder kwetsbaar. We investeren in de flexibele schil rondom de organisatie, betaald en onbetaald. We hebben oog voor de medewerkers en vrijwilligers als mens en erkennen en koesteren hun inzet voor de ZMf en de doelstellingen van de ZMf. We werken aan professionalisering van de organisatie door te investeren in de ontwikkeling van onze medewerkers.

Nieuwe inzichten binnen de ZMf kunnen leiden tot een andere stellingname dan voorheen en daarmee tot mogelijke reputatieschade en vermindering van draagvlak voor onze organisatie. Daarom is het voor de ZMf belangrijk om op alle niveaus van de maatschappij te communiceren. We dragen onze standpunten uit en leggen ze uit in projectvergaderingen, themabijeenkomsten, regioavonden, ledenvergaderingen, ambtelijke en bestuurlijke overleggen en onze (sociale) media. Ons strategische en operationeel communicatieplan draagt eraan bij dat wij een transparante en betrouwbare samenwerkingspartner zijn in Zeeland en daarbuiten.

In 2020 zal het risicobeleid opnieuw worden bekeken en verder worden ontwikkeld.

Omgaan met belanghebbenden

Steeds meer belanghebbenden (donateurs, belangstellenden, organisaties, leden) melden zich aan voor de maandelijkse digitale nieuwsbrief van de ZMf. Hiermee stellen wij betrokken burgers op de hoogte van het werk van de ZMf. De website van de ZMf wordt vrijwel dagelijks bijgewerkt met actuele informatie.

Net als in voorgaande jaren is in 2019 in alle regio's van onze provincie overleg gevoerd met de achterban. Deze bijeenkomsten zijn openbaar, dus voor leden en niet-leden. We nodigen leden nadrukkelijk uit introducties mee te nemen. We merken dat dit een goede manier is om mensen te betrekken bij ons werk.

Gedeputeerde staten van Zeeland (een grote subsidiegever) ontvangen jaarlijks een jaarplan, de begroting en de jaarrekening. Tevens worden jaarlijks met de Provincie resultaatafspraken gemaakt. Plannen en afspraken worden besproken op het bestuurlijk overleg met de verantwoordelijke gedeputeerde. Met alle relevante gedeputeerden wordt periodiek gesproken. Subsidiegevers die projecten financieren, worden afhankelijk van afspraken en subsidievoorwaarden door middel van tussentijdse- en eindrapportages en financiële overzichten op de hoogte gehouden.

Leden en donateurs van de ZMf ontvangen dit jaar driemaal het ledenmagazine Wantij. In 2015 zijn we gestart met het sturen van Wantij naar anderen dan alleen ZMf-leden. Zo betrekken we bedrijfsleven, provinciale en gemeentelijke politiek meer bij ons werk.

De ZMf vervult een coördinerende rol voor de samenwerkende natuur- en milieuorganisaties in de provincie Zeeland en ontvangt hiervoor van de terrein behorende organisaties een jaarlijkse bijdrage. De coördinerende werkzaamheden van de ZMf worden besproken op directieniveau en in bilateraal overleg met de afzonderlijke organisaties.

De ZMf heeft sinds jaar en dag een vragen- en klachtenprocedure. Klachten en vragen zijn belangrijke signalen voor de ZMf. Personen die contact opnemen, zijn gemotiveerd om ons iets te laten weten en doen moeite door ons te schrijven of te bellen. De ZMf kan met die informatie zaken verbeteren, inhoudelijke discussie aanscherpen of weten wat er binnen de organisatie eventueel is misgegaan.

De ZMf gaat zorgvuldig om met de klachten en vragen die haar bereiken. Klachten dienen altijd door de medewerkers zelf afgehandeld te worden. Bij vragen kan zo nodig worden doorverwezen naar andere organisaties als de kennis hiervoor niet binnen de ZMf aanwezig is.

De vragen- en klachtenprocedure kan bij het secretariaat van de ZMf worden opgevraagd: info@zmf.nl of telefoon 0118 654180.

Milieubewust en duurzaam

De ZMf voert waar mogelijk uit wat zij verkondigt. Zo letten wij erop dat we zuinig omgaan met energie (licht uit, computers na werktijd uit e.d.) en zetten we de verwarming niet onnodig hoog. In het gebouw van de ZB, waarin de ZMf gehuisvest is, zijn al veel besparingsmaatregelen genomen en zoeken we nog naar mogelijkheden om gezamenlijk nog meer te besparen. Op veel plaatsen zijn bewegingssensoren geplaatst zodat het licht niet

onnodig blijft branden en wordt voor bepaalde delen van het gebouw gebruik gemaakt van koele buitenlucht in plaats van een luchtbehandeling. We printen zo min mogelijk en proberen zoveel mogelijk digitaal te werken. Als we printen, is het dubbelzijdig en zwart-wit.

Een grote wens van de ZMF is om het gebouw van de ZB klimaatneutraal te maken. We blijven ons verdiepen in o.a. de mogelijkheden om op het dak zonnepanelen te installeren.

Waar mogelijk maken we zakelijke reizen met het openbaar vervoer, net als ons woon-werkverkeer.

Onze CO₂-uitstoot compenseren wij via het Zeeuws Klimaatfonds.

Financiën

Balans per 31 december 2019

Activa

		31 dec 2019		31 dec 2018
	€	€	€	€
Vaste activa (1)				
Materiële vaste activa		29.450		-
Vlottende activa				
Vorderingen (2)				
Handelsdebiteuren	8.585		88.615	
Overige vorderingen	67.010		8.211	
Overlopende activa	11.762		1.564	
		<u>87.357</u>	<u></u>	<u>98.390</u>
Liquide middelen (3)		285.278		280.144
Totaal		<u><u>402.085</u></u>		<u><u>378.534</u></u>

Passiva

		31 dec 2019		31 dec 2018
	€	€	€	€
Eigen vermogen (4)				
Reserves en fondsen	211.159		206.355	
		<u>211.159</u>	<u></u>	<u>206.355</u>
Kortlopende schulden (5)				
Crediteuren	29.092		9.136	
Belastingen en premies sociale verzekeringen	35.770		35.081	
Schulden ter zake van pensioenen	10.027		7.463	
Nog te besteden projectgelden	41.204		11.419	
Overlopende passiva	74.833		109.080	
		<u>190.926</u>	<u></u>	<u>172.179</u>
Totaal		<u><u>402.085</u></u>		<u><u>378.534</u></u>

Balans en beleid t.a.v. reserves

De richtlijn Reserves Goede Doelen van Goede Doelen Nederland stelt dat de continuïteitsreserve niet meer mag bedragen dan anderhalf keer de kosten van de werkorganisaties. De ZMf streeft naar het aanhouden van een zo klein mogelijk Eigen Vermogen. Positieve resultaten zullen normaal gesproken in het daaropvolgende jaar bestemd worden, zodat het Eigen Vermogen beperkt blijft tot een continuïteitsreserve. Vanwege het verlies over 2018 wordt het positief resultaat op dit moment gebruikt om de continuïteitsreserve aan te vullen. De continuïteitsreserve is bedoeld om risico's op korte termijn op te vangen.

De ZMf stelt zich tot doel om de continuïteitsreserve niet hoger te laten uitkomen dan 250.000 euro. Dit bedrag is gelijk aan vier maanden doorbetaling van lonen, salarissen én andere vaste bedrijfslasten. Daarnaast heeft de ZMf op basis van het risicomanagement zich ook tot doel gesteld om een wenselijke minimale continuïteitsreserve te hanteren. Dit minimum is vastgesteld op 200.000 euro.

De reservevorming in het Eigen Vermogen voldoet aan de VFI-richtlijn, namelijk: er wordt geen reserve gevormd, zonder dat deze bestemd is.

De bestemmingsreserves zijn bestemd voor bestedingen aan projecten in de komende jaren die door het bestuur zijn bepaald. Er is nog een bestemde reserve van 19.712 euro. Dit bedrag is al enkele jaren gelijk. Voor 2019 laten we het bedrag van de bestemde reserves vrijvallen. Vanwege het verlies in 2018 wordt dit bedrag gebruikt om de continuïteitsreserve aan te vullen. Daarmee komt de continuïteitsreserve weer terug op een aanvaardbaar geacht niveau.

De liquiditeiten van de vereniging zijn ondergebracht op een spaarrekening, waar geen vermogensrisico's aan verbonden zijn.

Staat van baten en lasten over 2019

Het jaar 2019 wordt afgesloten met een positief resultaat van € 4.808. Begroot was een negatief resultaat van € 625. De belangrijkste afwijkingen zullen hieronder worden toegelicht.

	Begroting 2019 €	Realisatie 2019 €	Realisatie 2018 €
Baten			
Baten van particulieren	18.000	17.760	36.421
Baten van bedrijven	10.000	1.739	8.258
Baten van subsidies van overheden	372.000	376.810	363.652
Baten van verbonden organisaties zonder winststreven	143.000	168.060	123.394
Baten van andere organisaties zonder winststreven	73.500	96.675	114.017
Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten	95.000	85.617	81.479
Overige baten	500	114	357
Som der baten	712.000	746.775	727.578

Baten

In 2019 zijn er voor ca € 19.000 meer baten gerealiseerd ten opzichte van 2018. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door eenmalige baten uit hoofde van uitgevoerde programma's voor de Natuur en Milieufederaties. Daarnaast is er een bijdrage geweest voor de analyse van Ruimtelijke plannen, deze bijdrage was niet opgenomen in de begroting van 2019.

De subsidie vanuit de provincie is licht gestegen ten opzichte van 2018. Ook deze stijging was niet voorzien in de begroting.

De baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten viel in 2019 lager uit dan begroot, dit is te verklaren door tegenvallende projectresultaten.

	Begroting 2019 €	Realisatie 2019 €	Realisatie 2018 €
Lasten			
Personeelskosten	520.000	541.373	606.613
Afschrijvingen	6.000	3.890	26
Projectkosten	58.000	78.432	113.870
Huisvestingskosten	24.000	19.336	17.204
Kosten publiciteit	21.500	17.165	15.434
Kantoor- en beheerkosten	29.000	27.358	27.656
Algemene kosten	53.500	54.417	59.050
Totale lasten	712.000	741.971	839.853
Exploitatieresultaat	0	4.804	-112.275

Lasten

De totale lasten van de organisatie zijn met ca € 98.000 afgenomen. Deze daling is voornamelijk te verklaren door een afname in de personeelskosten. De hoge kosten in 2018 werden hoofdzakelijk veroorzaakt door de uitstroom van medewerkers.

De afname is ook het gevolg van diverse besparingen in de personeelslasten, zoals het aantal FTE terug te brengen van 8 naar 7. Daarnaast zijn er bezuinigingen geweest op de scholingskosten, personeelsadvies en overige personeelskosten. Hierdoor zijn de totale personeelskosten met ca €65.000 afgenomen.

De projectkosten besteed aan de doelstellingen zijn in 2019 met ca € 35.000 afgenomen. Dit komt voornamelijk doordat er in 2018 een negatief projectresultaat is geweest op de procedure Brouwerseiland. De projectkosten zijn echter wel hoger dan begroot, dit is te verklaren doordat de kosten voor het project Meer Energie in Scholen niet was meegenomen in de begroting.

De kosten van beheer en administratie zijn nagenoeg gelijk aan voorgaand jaar.

Norm kosten beheer en administratie

De norm voor beheer en administratie is voor de ZMf vastgesteld op 40%. Dit percentage is vastgesteld aan de hand van de ervaringsgegevens van deze kosten uit het verleden. De kosten voor beheer en administratie betreffen de medewerkers die indirecte activiteiten verrichten, zoals bestuur, secretariaat en administratie. Ook de indirecte uren van medewerkers die voor projecten werken, worden hieronder gerekend. Daarnaast worden de overheadkosten meegerekend, zoals de huisvestingslasten en de algemene lasten. In 2019 wordt met 48,6% (zie jaarrekening) de norm niet gehaald.

De ZMf heeft voor het komende jaar het tijdschrijfsysteem opnieuw ingericht en aanvullende afspraken gemaakt met de medewerkers. Dit heeft als doel om de norm voor beheer en administratie naar beneden bij te stellen door alle medewerkers meer directe uren te laten maken op projecten.

Beleggingsbeleid

De ZMf belegt haar middelen niet.

Toekomstparagraaf

De ZMf is over vijf jaar, nog meer dan nu, een zeer gewaardeerde maatschappelijke organisatie. Zij zet zich nog steeds in voor de natuur in Zeeland en het klimaat. We zijn een krachtige en zichtbare organisatie waarvan het merendeel van Zeeland goed weet wat we doen.

Wel hebben we dan een nog meer diverse doelgroep en achterban dan nu. We spreken dan niet meer alleen de 'usual suspects' aan. De achterban blijft vertrouwen in ons hebben. En waarderen ons om ons meedenken, maar ook om ons kritisch geluid. Wij zijn een organisatie waar je in Zeeland niet omheen kan. En we worden nu ook meer en meer gewaardeerd en gesteund door jongeren, bewuste dertigers en veertigers. Mensen die niet perse een vereniging zoeken, maar die wel aansluiting zoeken bij gelijkgestemde organisaties. Wij waarderen hun inbreng bijzonder. Zij vinden ons. En we versterken elkaar. Door middel van publieksacties, klimaatmarsen, jongeren debatten, verkiezingsdebatten en inspiratiesessies.

Ook zijn we relevant voor andere marktpartijen. We gaan iets meer ondernemen. Nog steeds niet om winst te maken, maar om aan de maatschappij te laten zien dat we relevant werk doen. We werken hard mee aan de circulaire economie bijvoorbeeld. Hierin is een economische factor, naast de ecologische en sociale ook heel vanzelfsprekend.

Onze jaarplannen zijn een korte termijn uitrol van ons meerjarenbeleidsplan. Ons huidige plan loopt tot 2021. In 2020 werken wij met het team en bestuur aan een nieuw toekomstperspectief. Dit keer in goede afstemming met de landelijke Natuur- en Milieufederaties. Daar werken we aan een gezamenlijk en landelijk meerjarenperspectief. Vanuit daar kunnen wij aan een regionaal plan werken.

De te verwachten ontwikkelingen in onze regio zijn het komende jaar:

Toetsing Ruimtelijke plannen, het uitrollen van de Kustvisie naar een visie per Deltawater, klimaatmitigatie én klimaatadaptatie, Regionale Uitvoeringsagenda Circulaire Economie en de uitrol van de Zeeuwse Regionale Energiestrategie.

Wij spelen hierop in door vanuit visie en ons tijdloos kompas ons te verbinden met partijen zodat we zo een hoogst mogelijke positieve impact kunnen behalen. Ook organiseren we op eigen initiatief inspiratiesessies of stakeholdermeetings wanneer we zien dat dit iets kan toevoegen.

Ook zullen we meer onze strategische stappen communiceren dan we tot nu toe hebben gedaan. Dit lijkt nodig om een ieder zich te laten blijven herkennen in de ZMf. En om tevens nieuwe doelgroepen aan te boren.

Onwerkelijk en onverwachts; Corona crisis 2020

Op het moment dat we aan dit jaarverslag werken is de wereld in korte tijd veranderd. Het Corona virus heeft een grote impact op de wereld. De maatregelen die worden genomen in Nederland en de rest van de wereld zijn ongekend. We bevinden ons in een uitzonderlijke situatie met veel onzekerheden over de toekomst; over onze gezondheid en die van onze naasten, over de sluiting van winkels en scholen, over onze economie. En natuurlijk ook over de toekomst van onze klimaatplannen en de positie en kracht van natuur en milieuorganisaties.

De gevolgen van deze coronacrisis voor De Natuur en Milieufederaties en dus ook de ZMf zijn nog onduidelijk. Wel zal een aantal activiteiten hinder of vertraging ondervinden en worden doorgeschoven. Wij zullen tijdig afstemmen met eventuele financiers.

In het tweede kwartaal van 2020 wordt er landelijk én binnen de ZMf aan een aantal scenario's gewerkt. Gelukkig kunnen we wel vaststellen dat we in 2019 een degelijke inhoudelijke basis hebben gelegd om een concrete bijdrage te leveren aan onze klimaat en natuurdoelen in Zeeland.

Begroting

Begroting 2020

Begroting 2020

	Begroting 2019 €	Realisatie 2019 €	Concept- Begroting 2020 €
Subsidies en bijdragen			
Baten van particulieren	18.000	17.760	17.500
Baten van bedrijven	10.000	1.739	1.800
Baten van subsidies van overheden	372.000	376.810	384.400
Baten van verbonden organisaties zonder winststreven	143.000	168.060	155.000
Baten van andere organisaties zonder winststreven	73.500	96.675	95.000
Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten	95.000	85.617	110.200
Overige baten	500	114	600
Totaal	712.000	746.775	764.500
Indirecte kosten (vast)			
Personeelskosten	520.000	541.373	560.000
Afschrijvingen	6.000	3.890	3.900
Projectkosten	58.000	78.432	72.850
Huisvestingskosten	24.000	19.336	21.500
Kosten publiciteit	21.500	17.165	17.250
Kantoor- en beheerkosten	29.000	27.358	25.500
Algemene kosten	53.500	54.417	63.500
Totaal indirecte kosten	712.000	741.971	764.500
Exploitatieresultaat	0	4.804	0

Meerjarenbegroting 2020-2023

	<i>Verwachting 2020</i>	<i>Begroting 2021</i>	<i>Begroting 2022</i>	<i>Begroting 2023</i>
Subsidies en bijdragen				
Basissubsidie Provincie Zeeland	354.400	361.488	368.718	376.092
Contributies (leden)	17.500	17.500	17.500	17.500
Bijdragen lidorganisaties	1.800	1.800	1.800	1.800
NPL bijdrage basis (via NMF)	118.000	118.000	118.000	118.000
NPL bijdrage projecten (via NMF)	43.000	45.000	45.000	45.000
Baten uit zelfstandige projecten	235.205	204.072	210.326	215.166
Overige baten	500	500	500	500
Totaal	770.405	748.360	761.844	774.058
Indirecte kosten (vast)				
Lonen en salarissen	393.133	405.909	414.028	422.308
Sociale lasten	68.503	70.729	72.144	73.587
Pensioenlasten	38.000	39.235	40.020	40.820
Overige personeelskosten	56.464	58.336	59.503	60.693
Afschrijvingen	3.900	3.900	3.900	3.900
Projectkosten	87.205	46.000	47.500	47.500
Huisvestingskosten	21.500	22.000	22.500	23.000
Kosten publiciteit	17.250	17.250	17.250	17.250
Kantoor- en beheerkosten	24.850	25.000	25.000	25.000
Algemene kosten	59.600	60.000	60.000	60.000
Totaal indirecte kosten	770.405	748.360	761.844	774.058
Exploitatieresultaat	0	0	0	0

Bestuur

Bestuursleden

Op 31 december 2019 bestond het Algemeen Bestuur van de ZMf uit de volgende personen.

Maarten Sas, (voorzitter); in bestuur vanaf november 2017

Directeur-bestuurder RWS Goes.

Roel Mooij (per december 2016 secretaris); in bestuur vanaf november 2014

N.v.t.

Teus Baars (penningmeester); in bestuur sinds juni 2017

Directeur-bestuurder Zeeuwind.

Krijn-Jan Provoost; in bestuur vanaf november 2016;

Lid stadsraad Domburg.

Walter de Milliano; in bestuur vanaf november 2011;

Bestuurslid Natuurbeschermingsvereniging 't Duumpje West Zeeuws-Vlaanderen.
Plaatsvervangend lid College toelating gewasbeschermingsmiddelen en biociden.

Liesbeth Zonneville; in bestuur vanaf juni 2013

Lid van Raad van Advies IVN.

Inez Flameling; in bestuur vanaf juni 2015

Universitair docent ecologie en mariene biologie, University College Roosevelt.

Gerrit Rentier; in bestuur vanaf november 2018

Projectleider Innovatie bij Zeeuwind.

Albert de Bruijn; in het bestuur vanaf november 2018

Innovatie-adviseur VO en MBO.

Edie Engels; in het bestuur vanaf juni 2019

Voorzitter PO-Mossel

Bezoldigings- en vergoedingsbeleid bestuursleden en directeur

Conform de statuten van de ZMf ontvangen leden van het bestuur als zodanig geen bezoldiging, middellijk of onmiddellijk. Een redelijke vergoeding voor de door hen ten behoeve van de vereniging gemaakte kosten wordt niet als bezoldiging aangemerkt. Deze vergoedingen zijn in de jaarrekening zichtbaar gemaakt en toegelicht.

ZMf leeft de Regeling Beloning directeuren Goede Doelen na. Conform deze regeling is de BSD-score van de directeur van de ZMf 335. De essentie van de beloningsregeling is dat de grondslag voor de beloning van de directeur altijd is gebaseerd op een objectieve systematiek van functiewaardering en dat de beloning gematigd is ten opzichte van vergelijkbare functies. Een variabele beloning past niet in deze systematiek.

De directeur van de ZMf ontvangt salaris conform de CAO Sociaal Werk. In het financiële jaarverslag, op te vragen bij het secretariaat van de ZMf, is meer informatie te vinden over de bezoldiging van de directie.
De bezoldiging van de directeur bedroeg in 2019 85.803 euro en is daarmee lager dan het maximum zoals vastgesteld op basis van de BSD-score en lager dan het maximum van de beloningsregeling.

Overzicht nevenfuncties directeur

De directeur van de ZMf bekleedt geen nevenfuncties.

Bureau en medewerkers

Bureau

Het bureau is gevestigd in het gebouw van ZB | Planbureau en Bibliotheek van Zeeland, Kousteensedijk 7 te Middelburg. Telefoonnummer 0118 654180.

E-mail: info@zmf.nl, website: www.zmf.nl

Medewerkers per 1 januari 2020

Ira von HARRAS	Directeur	ivharras@zmf.nl
Gabi Sinke	Communicatie Coördinator	gsinke@zmf.nl
Mascha Dedert	Deltawateren	mdedert@zmf.nl
Melissa Ernst	Beleidsmedewerker	mernst@zmf.nl
Fateme Hashemi	Administratief/secretarieel medewerker	fhashemi@zmf.nl
Lineke Keizer	Managementassistent	lkeizer@zmf.nl
Josephine Pawsey	Beleidsmedewerker	jpawsey@zmf.nl
Robbert Trompetter	Landschap & Ruimtelijke Ordening	rtrompetter@zmf.nl

Vrijwilligersbeleid

De ZMF werkt met een professioneel bureau en met deskundige medewerkers. Steeds vaker proberen we betrokken vrijwilligers te betrekken bij het professionele werk. Dat gebeurt door specifieke deskundigheid van vrijwilligers in te zetten bij projecten of voor vergunningen en bedrijfsprocessen, door een team van vrijwilligers in te zetten voor de realisatie van ons blad Wantij en door een groep vrijwilligers te betrekken bij planologische onderwerpen, energie- en bedrijvendossiers.

Jaarrekening 2019

WITH accountants
in non-profit

Balans per 31 december 2019

Activa

	31 dec 2019	31 dec 2018
	€	€
Vaste activa (1)		
Materiële vaste activa	29.450	-
Vlottende activa		
Vorderingen (2)		
Handelsdebiteuren	8.585	88.615
Overige vorderingen	67.010	8.211
Overlopende activa	11.762	1.564
	87.357	98.390
Liquide middelen (3)	285.278	280.144
Totaal	402.085	378.534

Passiva

	31 dec 2019		31 dec 2018	
	€	€	€	€
Eigen vermogen (4)				
Reserves en fondsen	211.159		206.355	
		211.159		206.355
Kortlopende schulden (5)				
Crediteuren	29.092		9.136	
Belastingen en premies sociale verzekeringen	35.770		35.081	
Schulden ter zake van pensioenen	10.027		7.463	
Nog te besteden projectgelden	41.204		11.419	
Overlopende passiva	74.833		109.080	
		190.926		172.179
Totaal		402.085		378.534

Staat van baten en lasten over 2019

Vereniging Zeeuwse Milieufederatie
te Middelburg

		Realisatie 2019 €	Begroting 2019 €	Realisatie 2018 €
Baten				
Baten van particulieren	(6)	17.760	18.000	36.421
Baten van bedrijven	(7)	1.739	10.000	8.258
Baten van subsidies van overheden	(8)	376.810	372.000	363.652
Baten van verbonden organisaties zonder winststreven	(9)	168.060	143.000	123.394
Baten van andere organisaties zonder winststreven	(10)	96.675	73.500	114.017
Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten	(11)	85.617	95.000	81.479
Overige baten		114	500	357
Som van de baten		746.775	712.000	727.578
Lasten				
Besteed aan doelstellingen				
Transities via milieu & economie				
Uitvoeringskosten projecten	v.)	294.644	282.742	341.651
Transities via natuur & economie				
Uitvoeringskosten projecten		447.327	429.258	498.202
Besteed aan doelstellingen		741.971	712.000	839.853
Kosten beheer en administratie*		-	-	-
Wervingskosten		-	-	-
Totaal besteed aan de doelstellingen		741.971	712.000	839.853
Saldo van baten en lasten				
Overschot (+) / tekort (-)		4.804	0	-112.275
Resultaatbestemming				
- onttrekking bestemmingsreserve		-19.712		
- toevoeging / onttrekking continuïteitsreserve		24.516	-	-112.275
		4.804		-112.275

*) De provinciale milieufederaties hanteren voor het inzichtelijk maken van de kosten een uniforme systematiek die gebaseerd is op de aanbeveling Toepassing van Richtlijn 650 voor Kosten Beheer en Administratie van de Vereniging Fondsenwervende instellingen (VFI). De kosten voor beheer en administratie worden inzichtelijk gemaakt in de bijlage Toelichting Lastenverdeling, maar worden in de staat van baten en lasten volledig toege-rekend aan de doelstellingen.

Kasstroomoverzicht over 2019

Indirecte methode	2019	2018
	€	€
Resultaat	4.804	-112.275
Aanpassing voor afschrijvingen	3.890	26
Mutatie vorderingen	11.033	-31.550
Mutatie van kortlopende schulden	18.747	19.242
Kasstroom uit bedrijfsoperaties	38.474	-124.557
Kasstroom uit operationele activiteiten	38.474	-124.557
Investerings in materiële vaste activa	-33.340	-
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-33.340	-
Mutatie in liquide middelen	5.134	-124.557

Algemene toelichting

Naam rechtspersoon	Vereniging Zeeuwse Milieufederatie
Rechtsvorm	Vereniging
Zetel rechtspersoon	Middelburg
Inschrijvingsnummer Kamer van Koophandel	40310527

Belangrijkste activiteiten

De Vereniging Zeeuwse Milieufederatie, statutair gevestigd te Middelburg werkt aan een mooi en duurzaam Zeeland. Dit doet de ZMf als een vereniging met lidorganisaties en individuele leden en als onderdeel van een brede natuur- en milieubeweging in Nederland.

Locatie feitelijke activiteiten

De organisatie verricht haar activiteiten vanuit de locatie in Middelburg.

Grondslagen voor financiële verslaggeving

Algemeen

Algemene grondslagen

De jaarrekening is opgesteld volgens de bepalingen van RJ 650 "Fondsenwervende instellingen". De grondslagen zijn ten opzichte van vorig jaar niet gewijzigd.

Algemene grondslagen voor waardering activa en passiva

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten, tenzij anders vermeld.

Algemene grondslagen bepaling resultaat

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Resultaten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Grondslagen voor waardering activa

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele restwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming.

Vorderingen

De vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de vereniging. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Grondslagen voor waardering passiva

Eigen vermogen

De continuïteitsreserve dient als buffer om de continuïteit te waarborgen in het geval dat ZMf zich geconfronteerd weet met een onvoorziene terugval van inkomsten of stijging van uitgaven. De bestemmingsreserves zijn bestemd voor bestedingen aan projecten in de komende jaren die door het bestuur zijn bepaald.

Kortlopende schulden

Kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Dit is meestal de nominale waarde.

Grondslagen voor baten en lasten

Baten

Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de opbrengstwaarde van de geleverde prestaties en verrichte diensten enerzijds, en anderzijds de lasten en andere lasten van het jaar, gewaardeerd tegen historische kostprijzen.

Projectsubsidies

Projectsubsidies worden ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht in het jaar ten laste waarvan de gesubsidieerde uitgaven komen.

Lasten algemeen

De personeelskosten en andere kosten worden toegerekend aan de bestedingen in het kader van de doelstelling, de kosten van werving van baten aan de beheerkosten.

Bestedingen doelstellingen

De bestedingen in het kader van de doelstellingen worden verantwoord in het jaar dat zij zijn toegezegd of, voor zover dit niet bij toezegging het geval is, in het jaar dat de omvang van de verplichting betrouwbaar kan worden vastgesteld. Voorwaardelijke verplichtingen worden verantwoord in het jaar waarin vast komt te staan dat aan de voorwaarden zal worden voldaan.

Personeelskosten

ZMf heeft voor haar medewerkers een toegezegd-pensioenregeling. Hiervoor in aanmerkingen komende medewerkers hebben op de pensioengerechtigde leeftijd recht op een pensioen dat is gebaseerd op het gemiddeld verdiende loon berekend over de jaren dat de werknemer pensioen heeft opgebouwd bij pensioenverzekeraar AEGON levensverzekering N.V.

De verplichtingen, welke voortvloeien uit deze rechten van haar personeel, zijn ondergebracht bij AEGON levensverzekering N.V. ZMf betaalt hiervoor premies, waarvan de helft door de werkgever betaald worden en de helft door de werknemers.

ZMf heeft geen verplichtingen tot het voldoen van aanvullende bijdragen in geval van een tekort bij de pensioen-verzekeraar, anders dan het effect van hogere toekomstige premies. ZMf heeft daarom alleen de verschuldigde premie tot en met het einde van het boekjaar in de jaarrekening verantwoord.

Afschrijvingen

Materiële vaste activa worden vanaf het moment van gereedheid voor ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief.

Grondslagen voor kasstroomoverzicht

Algemene grondslagen voor het opstellen van het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld op basis van de indirecte methode. Kasstromen in buitenlandse valuta zijn herleid naar euro's met gebruikmaking van de gewogen gemiddelde omrekeningskoersen voor de betreffende periodes.

Toelichting op balans

1. Vaste activa

	<u>31 dec 2019</u>	<u>31 dec 2018</u>
	€	€
Materiële vaste activa		
Inventaris	29.450	-
Totaal	<u>29.450</u>	<u>-</u>

Onderstaand overzicht geeft het verloop van de materiële vaste activa gedurende het boekjaar weer:

	<u>Materiële vaste activa</u>
	€
Boekwaarde 1 januari 2019	
Verkrijgings- of vervaardigingsprijs	-
	<u>-</u>
Mutaties 2019	
Investerings	33.340
Afschrijvingen	-3.890
	<u>29.450</u>
Boekwaarde 31 december 2019	
Verkrijgings- of vervaardigingsprijs	29.450
	<u>29.450</u>
Afschrijvingspercentage (gemiddeld)	20,0

2. Vorderingen

	31 dec 2019	31 dec 2018
	€	€
Debiteuren		
Debiteuren	8.585	88.615
Overige vorderingen		
Nog te ontvangen projectsubsidie Provincie Zeeland	7.500	-
Nog te ontvangen projectbijdrage Coöp. Windenergie Vereniging Zeeuwind U.A.	36.459	-
Nog te ontvangen projectsubsidie 2B Connect	3.900	3.527
Nog te ontvangen projectbijdrage Tocardo	-	2.524
Nog te ontvangen projectbijdrage Energieservicepunt	1.211	-
Nog te ontvangen projectbijdrage NMF	17.940	2.160
	<u>67.010</u>	<u>8.211</u>
Overlopende activa		
Vooruitbetaalde bedragen	10.843	1.399
Nog te ontvangen bedragen	919	165
	<u>11.762</u>	<u>1.564</u>
Totaal	<u><u>87.357</u></u>	<u><u>98.390</u></u>

Toelichting

Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

3. Liquide middelen

	31 dec 2019	31 dec 2018
	€	€
Banktegoeden		
ASN Bank nr. NL43 ASNB 0845 3622 75	199.936	249.771
Triodos Bank nr. NL91 TRIO 0391 0627 27	85.342	30.299
	<u>285.278</u>	<u>280.070</u>
Kasmiddelen		
Kas	-	74
Totaal	<u><u>285.278</u></u>	<u><u>280.144</u></u>

WITH accountants
in non-profit

4. Eigen vermogen

	31 dec 2019	31 dec 2018
	€	€
Reserves en fondsen		
Continuïteitsreserve	211.159	186.643
Bestemmingsreserves	-	19.712
Totaal	<u>211.159</u>	<u>206.355</u>

Reserves en fondsen - Continuïteitsreserve

	2019	2018
	€	€
Stand 1 januari	186.643	298.918
Resultaatbestemming	4.804	-112.275
	<u>191.447</u>	<u>186.643</u>
Stortingen boekjaar	19.712	-
Stand 31 december	<u>211.159</u>	<u>186.643</u>

Reserves en fondsen - Bestemmingsreserves

	2019	2018
	€	€
Stand 1 januari	19.712	19.712
	<u>19.712</u>	<u>19.712</u>
Onttrekkingen boekjaar	-19.712	-
Stand 31 december	<u>-</u>	<u>19.712</u>

Toelichting

De ZMf stelt zich tot doel om de continuïteitsreserve niet hoger te laten uitkomen dan 250.000 euro. Dit bedrag is gelijk aan vier maanden doorbetaling van lonen, salarissen én andere vaste bedrijfslasten. Daarnaast heeft de ZMf op basis van het risicomanagement zich ook tot doel gesteld om een wenselijke minimale continuïteitsreserve te hanteren. Dit minimum is vastgesteld op 200.000 euro.

Er is nog een bestemde reserve van 19.712 euro. Dit bedrag is al enkele jaren gelijk. Voor 2019 laten we het bedrag van de bestemde reserves vrijvallen. Vanwege het verlies in 2018 wordt dit bedrag gebruikt om de continuïteitsreserve aan te vullen.

5. Kortlopende schulden

	31 dec 2019	31 dec 2018
	€	€
Crediteuren		
Crediteuren	29.092	9.136
Belastingen en premies sociale verzekeringen		
Omzetbelastingschulden		
Omzetbelasting	6.086	6.290
Loonheffing- en premieschulden		
Loonheffingen	29.684	28.791
	<hr/>	<hr/>
	35.770	35.081
Schulden ter zake van pensioenen		
Pensioenen	10.027	7.463
Nog te besteden projectgelden		
ESP 'Meer Energie in Scholen'	41.204	6.501
2BConnect	-	4.918
	<hr/>	<hr/>
	41.204	11.419
Overlopende passiva		
Vakantiegeld	18.579	16.507
Vakantiedagen	18.742	15.101
Reservering loopbaanbudget	16.940	11.171
Nog te betalen personeelsverplichting	832	5.604
Terugbetalingsverplichting subsidie 2017	-	13.197
Terug te betalen bedragen Provincie	-	9.075
Nog te betalen overige kosten	19.740	38.181
Vooruitontvangen bedragen	-	244
	<hr/>	<hr/>
	74.833	109.080
Totaal	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>
	190.926	172.179

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Betalingen ter verkrijging van (gebruiks)rechten

Door de vereniging zijn meerjarige financiële verplichtingen aangegaan ter zake van huur van bedrijfsruimte (€ 17.950 per jaar).

Toelichting op staat van baten en lasten

Baten

	2019	2018
	€	€
6./7. Baten van particulieren en bedrijven		
Contributies leden	17.760	16.983
Contributies lidorganisaties	1.739	1.758
Crowdfunding 'Juridische procedure Brouwerseiland'	-	19.438
Thijs Kramer lezing	-	6.500
	<u>19.499</u>	<u>44.679</u>
8. Baten van subsidies van overheden		
Budgetsubsidie Provincie Zeeland	346.810	338.350
Terugbetalingsverplichting subsidie 2017	-	-13.197
Bijdrage Provincie Zeeland 'Energieservicepunt'	30.000	38.499
	<u>376.810</u>	<u>363.652</u>
De provinciale subsidie is tot en met 2018 goedgekeurd en vastgesteld.		
9. Baten van verbonden organisaties zonder winststreven		
Nationale Postcode Loterij	118.000	118.000
Natuur en milieufederaties	50.060	5.394
	<u>168.060</u>	<u>123.394</u>
10. Baten van overige organisaties zonder winststreven		
Coalitie Delta Natuurlijk	53.675	52.925
Thijs Kramer lezing	4.500	4.500
Analyse ruimtelijke plannen	38.500	37.000
Bijdrage 'Juridische procedure Brouwerseiland'	-	14.299
Overige bijdrage	-	5.293
	<u>96.675</u>	<u>114.017</u>
11. Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten		
ESP Meer Energie in Scholen	30.648	-
Coöp. Windenergie Vereniging Zeeuwind U.A. 'De Effecten'	36.459	56.108
2B Connect	12.850	21.980
Overige projectbaten	5.774	3.747
	<u>85.731</u>	<u>81.835</u>
Som der baten	<u>746.775</u>	<u>727.577</u>

12. Besteed aan de doelstellingen

Niet declarabele projectkosten	21.791	6.287
Declarabele projectkosten	49.628	101.858
Projectkosten mbt provinciale subsidie	7.013	5.725
	<u>78.432</u>	<u>113.870</u>

Personeelskosten

	2019	2018
	€	€
13. Lonen en salarissen		
Bruto lonen	367.103	405.973
Mutatie vakantiedagenverplichting	3.640	2.278
Vakantiegeld	26.336	26.532
Vrijwilligersvergoedingen	250	3.000
Ontvangen ziekengelduitkeringen	-12.655	-10.208
	<u>384.674</u>	<u>427.575</u>
Sociale lasten	64.598	70.176
14. Pensioenlasten		
Pensioenlasten	37.800	39.602
15. Andere personeelskosten		
Ziekengeldverzekering	28.694	18.019
Reis- en verblijfkosten	10.691	12.955
Scholingskosten	5.615	14.466
Arbo-diensten en personeelsadvies	6.436	12.924
Overige personeelskosten	2.865	10.896
	<u>54.301</u>	<u>69.260</u>
Totaal	<u>541.373</u>	<u>606.613</u>

16. Afschrijvingen

	2019	2018
	€	€
Afschrijving op materiële vaste activa	3.890	26
Totaal	<u>3.890</u>	<u>26</u>

Kosten van beheer en administratie

	2019	2018
	€	€
17. Huisvestingskosten		
Huur	19.336	17.203
18. Kosten publiciteit / Wantij		
Druk/fotokosten Wantij	15.996	14.308
Kosten website	1.169	1.126
	<u>17.165</u>	<u>15.434</u>
19. Kantoor- en beheerkosten		
Computerkosten	10.646	13.771
Contributies en abonnementen	3.716	2.736
Telefoonkosten	4.182	4.467
Porti	1.853	1.233
Kantoorbenodigdheden	4.334	1.027
Kosten CBF-keurmerk	2.067	2.030
Overige kantoor- en beheerkosten	560	2.392
	<u>27.358</u>	<u>27.656</u>
20. Algemene kosten		
Kosten bestuur en ALV	630	3.334
Representatiekosten	2.237	4.228
Accountantskosten	19.769	15.919
(Salaris)administratie	21.878	21.305
Advieskosten	4.108	5.446
Verzekeringen	2.575	1.804
Overige algemene kosten	2.606	6.324
Rentelasten en soortgelijke kosten	614	690
	<u>54.417</u>	<u>59.050</u>
Totaal	<u><u>118.276</u></u>	<u><u>119.343</u></u>

Wet normering bezoldiging topfunctionarissen

Bijlage 1: Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)			
De bezoldiging van de functionarissen die over 2019 in het kader van de WNT verantwoord worden, is als volgt:			
Naam: I.P.J. von Harras		2019	2018
Functiegegevens			
Aanvang en einde functievervulling	directeur	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)		1,0	1,0
Dienstbetrekking		ja	ja
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen		85.803	82.528
Beloningen betaalbaar op termijn		4.863	6.103
<i>Subtotaal</i>		90.666	88.631
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum		194.000	189.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag		n.v.t.	n.v.t.
Totaal bezoldiging		90.666	88.631
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan		n.v.t.	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling		n.v.t.	n.v.t.

Topfunctionarissen met een bezoldiging van € 1.700 of minder.	
Naam bestuursleden:	Functie:
De heer M. Sas	Voorzitter
De heer T. Baars	Penningmeester
De heer R.M. Mooij	Secretaris
Mevrouw E.C. Zonneville - Reigersman	Lid
De heer W.A.J. de Milliano	Lid
Mevrouw I.A. Flaming	Lid
De heer K.J. Provoost	Lid
De heer A.O. de Bruijn - Korevaar	Lid
De heer G.M. Rentier	Lid
De heer E. Engels - vanaf juni 2019	

Behoudens de vergoeding voor reis- en onkosten ontvangen de bestuurders van ZMf geen vergoeding voor hun werkzaamheden. Er zijn aan de directeur en bestuursleden geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt.

Overige toelichtingen

Werknemers

Het gemiddelde aantal werknemers gedurende het boekjaar bij Vereniging Zeeuwse Milieufederatie bedroeg:

Gemiddeld aantal werknemers over periode	2019	2018
	fte	fte
Werkzaam binnen Nederland	7,0	8,0

Gebeurtenissen na balansdatum

De gevolgen van deze coronacrisis voor De Natuur en Milieufederaties en dus ook de ZMf zijn nog onduidelijk. Wel zal een aantal activiteiten hinder of vertraging ondervinden en worden doorgeschoven. Wij zullen tijdig afstemmen met eventuele financiers. Ook zullen we de Provincie Zeeland vragen of zij coulant zullen omgaan met het niet of aangepast behalen van de prestaties. In het tweede kwartaal van 2020 wordt er landelijk én binnen de ZMf aan een aantal scenario's gewerkt. Gelukkig kunnen we wel vaststellen dat we in 2019 een degelijke inhoudelijke basis hebben gelegd om een concrete bijdrage te leveren aan onze klimaat en natuurdoelen in Zeeland.

Vereniging Zeeuwse Milieufederatie
Kousteensedijk 7
4331 JE MIDDELBURG

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: het bestuur van de Vereniging Zeeuwse Milieufederatie

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2019

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2019 van de Vereniging Zeeuwse Milieufederatie gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening voor het jaar geëindigd op 31 december 2019 een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de Vereniging Zeeuwse Milieufederatie, te Goes per 31 december 2019 en van het resultaat over de periode 1 januari 2019 tot en met 31 december 2019 in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende organisaties.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2019 met een balanstotaal van € 402.085;
2. de staat van baten en lasten voor het boekjaar eindigend op 31 december 2019 met een resultaat van € 4.804 (overschot); en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de Vereniging Zeeuwse Milieufederatie, te Goes, zoals vereist in de Verordening inzake de Onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening Gedrags- en Beroepsregels Accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag (paragraaf voorwoord tot en met bureau en medewerkers);
- bijlage 1: toelichting op de lastenverdeling per doelstelling;
- bijlage 2: kostenverdeelstaat bij de integrale kostensubsidie ZMf 2019 ten behoeve van de Provincie Zeeland.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat en alle informatie bevat die op grond van de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende organisaties vereist is. Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag in overeenstemming met RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende organisaties.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende organisaties. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de vereniging in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de vereniging te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vereniging haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel. Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken. Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Sliedrecht, 2 juni 2020.

WITh accountants B.V.

M. de Bruijne RA

Bijlagen.

Bijlage bij onze controleverklaring over de jaarrekening 2019 van de Vereniging Zeeuwse Milieufederatie, te Goes

In aanvulling op wat is vermeld in onze controleverklaring hebben wij in deze bijlage onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening nader uiteengezet en toegelicht wat een controle inhoudt.

Wij hebben onze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze doelstelling is om een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening vrij van materiële afwijkingen als gevolg van fouten of fraude is. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de vereniging;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de vereniging haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de vereniging haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Tot slot

Al 24 jaar steun van de Postcode Loterij

Tijdens het jaarlijkse Goed Geld Gala maakt de Nationale Postcode Loterij bekend welke bedragen zij doneren aan goede doelen. Dankzij de deelnemers van de Postcode Loterij gaat er in 2020 ruim 376 miljoen euro naar 123 goede doelen die zich inzetten voor mens en natuur. De Natuur en Milieufederaties horen al sinds 1996 bij de goede doelen die op een bijdrage mogen rekenen.

De Natuur en Milieufederaties ontvangen dit jaar opnieuw een vaste bijdrage van 2,25 miljoen euro van de Postcode Loterij: een aanzienlijk bedrag waar wij ontzettend blij mee zijn.

Op de foto: Sonja Sars (Netwerksecretaris), Postcode Loterij ambassadeurs Winston Gerschtanowitz en Gaston Starreveld, Annie van de Pas (netwerkdirecteur) en Postcode Loterij ambassadeur Martijn Krabbé – Foto: Roy Beusker Fotografie

10 miljoen bomen

In het najaar van 2019 vielen we ook nog eens extra in de prijzen, toen bekend werd gemaakt dat [Plan Boom](#) mede dankzij de Postcode Loterij van start kon gaan. Met een extra schenking van 2,25 miljoen euro gaan we de komende vier jaar in heel Nederland 10 miljoen bomen planten. 'Plan Boom geeft iedereen de kans om direct iets bij te dragen voor het klimaat door mee te doen aan het planten van deze bomen. Daarom ben ik er zo trots op dat we dit plan, samen met een brede coalitie van partners, dankzij de bijdrage van de Postcode Loterij nu kunnen gaan realiseren', licht een enthousiaste Netwerkdirecteur Annie van de Pas toe.

De Natuur en Milieufederaties zijn de Postcode Loterij en alle deelnemers enorm dankbaar voor hun bijdrage. Met hun steun kunnen we ons blijven inzetten voor mooie en duurzame provincies.

Wij worden gesteund door

Organisatie

De ZMf werkt, samen met haar achterban, aan een schoon milieu, een rijke natuur en een mooi landschap in Zeeland. De ZMf staat middenin de samenleving en werkt ook aan de Zeeuwse economie, met als uitgangspunt natuur en milieu. Dit levert verrassende groene verbindingen en resultaten op.

Achterban

Onze achterban bestaat uit ruim zeshonderd individuele leden en 27 regionale en in de regio Zeeland actieve landelijke natuur- en milieuorganisaties.

De ZMf is een onderdeel van een brede natuur- en milieubeweging in Nederland, waarbij zo'n duizend vrijwilligersorganisaties zijn aangesloten. Bij deze verenigingen zijn in totaal circa 50.000 leden en donateurs aangesloten.

Lid worden?!

Wilt u helpen om te werken aan een mooi en duurzaam Zeeland? Dat kan! U bent al lid vanaf 24 euro per jaar. U ontvangt dan ook ons blad Wantij.

Kijk op www.zmf.nl voor meer mogelijkheden.

Op de hoogte blijven?

Via onze website kunt u zich abonneren op de digitale nieuwsbrief. Zo blijft u maandelijks op de hoogte van de ontwikkelingen, nieuws en projecten van de ZMf.

Aanmelden kan op www.zmf.nl

We komen
ook op
plekken
zonder
postcode.

De Natuur- en Milieufederaties zetten zich in voor een duurzame en gezonde wereld. Samen met mensen, bedrijven en overheden willen zij het verschil maken met schone energie, mooie natuur en gezond voedsel. De Natuur- en Milieufederaties ontvingen sinds 1996 een bijdrage van € 39,6 miljoen van de Nationale Postcode Loterij.

Deelnemers van de Postcode Loterij: bedankt! Dankzij u kunnen wij de Natuur- en Milieufederaties en 94 andere organisaties financieel ondersteunen. En dankzij u groeide dit Nederlandse loterij-initiatief uit tot de grootste fondsenwerver ter wereld – er werd al ruim € 7 miljard aan goede doelen geschonken. **Samen voor een betere wereld: postcodeloterij.nl**

Dankzij u.

Bijlagen

De Provincie Zeeland heeft een aantal belangrijke taken die zij moet uitvoeren. Deze taken zijn:

- 1. Het ontwikkelen van een visie op de toekomst van Zeeland.
- 2. Het uitvoeren van de visie op de toekomst van Zeeland.
- 3. Het ontwikkelen van een plan van aanpak voor de uitvoering van de visie op de toekomst van Zeeland.
- 4. Het uitvoeren van het plan van aanpak voor de uitvoering van de visie op de toekomst van Zeeland.
- 5. Het ontwikkelen van een rapport over de uitvoering van de visie op de toekomst van Zeeland.
- 6. Het uitvoeren van het rapport over de uitvoering van de visie op de toekomst van Zeeland.
- 7. Het ontwikkelen van een plan van aanpak voor de uitvoering van het rapport over de uitvoering van de visie op de toekomst van Zeeland.
- 8. Het uitvoeren van het plan van aanpak voor de uitvoering van het rapport over de uitvoering van de visie op de toekomst van Zeeland.
- 9. Het ontwikkelen van een rapport over de uitvoering van het plan van aanpak voor de uitvoering van het rapport over de uitvoering van de visie op de toekomst van Zeeland.
- 10. Het uitvoeren van het rapport over de uitvoering van het plan van aanpak voor de uitvoering van het rapport over de uitvoering van de visie op de toekomst van Zeeland.

Wij worden hiervoor door

We komen
ook op
plekken
zonder
postcode.

De Provincie Zeeland heeft een aantal belangrijke taken die zij moet uitvoeren. Deze taken zijn:

1. Bijlage: Toelichting op de lastenverdeling per doelstelling

Toelichting op de lastenverdeling per doelstelling

	Fondsen werving	Milieu & Economie	Natuur & Economie	Beheer en administratie	Totaal 2019	Begroot 2019	Totaal 2018
Personelekosten	0	111.014	166.541	261.617	541.373	520.000	606.613
Afschrijvingen	0	0	0	3.890	3.890	6.000	26
Plusvestingskosten	0	3.965	6.020	9.351	19.336	24.000	17.204
Kosten publiciteit	0	3.520	5.344	8.301	17.165	21.500	15.434
Kantoorkosten	0	5.610	8.517	13.231	27.358	29.000	27.656
Algemene kosten	0	11.159	16.941	26.317	54.417	53.500	59.050
Directe materiaalkosten	0	16.083	24.418	37.931	78.432	58.000	113.870
Subtotaal	0	151.352	229.781	360.839	741.971	712.000	839.853
Verdeling beheer en administratie	0	143.293	217.546	-360.839	0	712.000	0
Totaal kosten 2019	0	294.644	447.327	0	741.971	712.000	839.853
%-kosten toerekening 2019	0,0%	39,7%	60,3%				
Totaal uitvoeringskosten 2018	0	341.651	488.202				839.853
%-kosten toerekening 2018	0,0%	40,7%	59,3%				
direct productieve uren 2019	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		
fondsenwerving	0,0	0,0	0,0	4.797,0	4.797,0		
beheer en administratie	0,0	0,0	3.088,0	0,0	5.122,0		
projecten (incl. (niet) declarabele acquisitie-uren)	0,0	2.034,0	0,0	0,0	0,0		
beleidsinvoering	0,0	2.034,0	3.088,0	4.787,0	9.919,0		
direct productieve uren 2018	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		0,0
fondsenwerving	0,0	0,0	0,0	5.007,2	5.007,2		
beheer en administratie	0,0	0,0	3.074,9	0,0	5.183,6		
projecten (incl. (niet) declarabele acquisitie-uren)	0,0	2.108,7	0,0	0,0	0,0		
beleidsinvoering	0,0	2.108,7	3.074,9	5.007,2	10.190,7		
Kostenberekening							

De kosten worden aan de doelstellingen toegerekend op basis van de urenregistratie.

Kengetallen

- 1) % Kosten uit eigen fondsenwerving ten opzichte van baten uit eigen fondsenwerving bedraagt 0,0% (2018: 0,0%). De CBF-richtlijnen geven een norm aan van maximaal 25%.
- 2) % Besteed aan doelstellingen ten opzichte van totale lasten (voor verdeling Beheer & Administratie) bedraagt 51,4% (2018: 50,9%). De interne norm die hiervoor is vastgesteld bedraagt 60%.
- 3) % Kosten Beheer & Administratie (voor verdeling) ten opzichte van de totale kosten bedraagt 48,6% (2018: 49,1%). De interne norm die hiervoor is vastgesteld bedraagt 40%.

2. Bijlage: Kostenverdeelstaat IKS Provincie Zeeland

Kostenverdeelstaat behorende bij de integrale kostensubsidie ZMF 2019 ten behoeve van de Provincie Zeeland

Prestatieveld	Ruimtelijke	Deltawateren	Duurzaamheid,	Totaal Provincie	Projecten derden	Totaal 2019	Begroef 2019	Totaal 2018
	ordening en landschap		circulair en energietransitie					
Declarabele materiaalkosten projecten					49.628	49.628	38.000	108.145
Niet declarabele projectkosten	2.321	2.538	2.154	7.013	21.791	21.791	20.000	-
Projectkosten mbt provinciale subsidie	115.081	125.816	106.815	347.711	-	7.013	-	5.725
Personeelskosten	827	904	768	2.498	193.662	3.890	520.000	606.613
Afschrijvingen	4.110	4.494	3.815	12.419	6.917	19.336	24.000	17.204
Huisvestingskosten	3.649	3.989	3.387	11.025	6.140	17.165	21.500	15.434
Kosten publiciteit	5.816	6.358	5.398	17.571	9.787	27.358	29.000	27.656
Kantoorkosten	11.567	12.646	10.736	34.950	19.466	54.416	53.500	59.050
Algemene kosten	143.371	156.745	133.073	433.188	308.783	741.971	712.000	839.853
Totale kosten								
Direct productieve uren 2019	1.072	1.172	995	3.239	1.804	5.043		
% toerekening	33,10%	36,18%	30,72%			100%		
Totaal te rekenen kosten	143.371	156.745	133.073	433.188		741.971	712.000	839.853
Subsidie provincie	127.709	108.900	110.200	346.809		346.809	346.800	338.350
Terugbetalingsverplichting subsidie 2017 Provincie Zeeland						-		(13.197)
Subsidie projecten					380.467	380.467	344.700	357.389
Overige baten								-
Baten eigen fondswerving					19.499	19.499	20.000	44.679
Overige bijdragen derden							500	357
Resultaat	(15.662)	(47.845)	(22.873)	(86.379)	91.183	4.804	-	(112.275)

Kostentoerekening

De kosten worden aan de prestatievelden toegerekend op basis van de urenregistratie.